

SUOMENMAAN VIRALLINEN TILASTO.

X.

ALAMAINEN KERTOMUS

SUOMENMAAN ALKEIS-OPPILAITOSTEN

TILASTA JA TOIMINNASTA

LUKUVUOSINA 1893—1896.

KOULUTOIMEN YLIHALLITUKSEN ANTAMA.

HELSINGISSA,

KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA,

1897.

Alamainen kertomus, jonka Koulutoimen Ylihallitus on antanut maamme alkeisoppilaitosten toiminnasta 1 päivästä Syyskuuta vuonna 1893 Syyskuun 1 päivään vuonna 1896 kulu-neelta ajalta.

Puheena-olevana kolmenvuoden aikana ei alkeisoppilaitoksiin nähden ole suurempia muutoksia tapahtunut. Kaksi- ja kolmiluokkaisten alkeiskoulujen lakkauttamista ja sen yhteydessä olevaa kunnallisten reaali- ja porvarikoulujen perustamista on jatkunut. Siten on viime mainittua laatua olevia kouluja syntynyt Uuteenkaupunkiin, Pietarsaareen ja Kajaaniin. Sittenkun Kotkan kaksiluokkainen alkeiskoulu on lukuvuoden 1895—1896 loputtua luovutettu erinäiselle yhtiölle, joka muodostaa sen viisiluokkaiseksi yhteiskouluksi päättyvillä kurseilla, on kaksiluokkaisia alkeiskouluja jällellä ainoastansa Maarianhaminassa ja Kristiinassa. Tarkempia määräyksiä kaksi-, kolmi- ja neliluokkaisten alkeiskoulujen lakkauttamistavasta vahvistettiin Elokuun 19 päivänä 1896 annetussa armollisessa julistuksessa. Armollisessa kirjeessä samalta päivältä annettiin klassillisille lyseoille uusi opetuskaava, jonka tarkoituksena on saattaa näiden oppilaitosten neljän alimman luokan oppikurssit täysin yhtäpitäviksi reaalityseoille vahvistettujen kurssien kanssa näitä viimeainuituita oppilaitoksia varten Kesäkuun 7 päivänä 1893 määrätyn opetuskaavan mukaan. Syyskuun 13 p:nä 1894 annetulla armollisella julistuksella korotettiin voimistelun opettajain ja opettajatarten virkaan kelpaavaisuus-ehdoja ja parannettiin heidän palkkaetujaan, jonka ohessa voimistelun-opettajanvirat muutettiin vakinaisiksi kolleeganviroiksi ja tämän aineen tuntimäärää lisättiin lyseoissa ja alkeiskouluissa.

Klassillisia lyseoita oli lukuvuosina 1893—1896 16, joissa 6:ssa oli ruotsi, 9:ssä suomi ja 1:ssä molemmat kielet opetuskielenä; reaalityseoiden luku oli 7, 2 ruotsalaista ja 5 suomalaista, joista Helsingin ja Wiipurin suomalaiset reaalityseot eivät vielä ole täydelliset. Oppilasmääränä kaikissa lyseoissa oli mainittuna kolmena lukuvuonna, eri vuosin, 3,751, 3,884, 4,074.

Neliluokkaisia alkeiskouluja oli lukuvuosina 1893—1895 7; sittenkun Porin ruotsinkielinen koulu oli lakkautettu, oli niiden luku seuraavana lukuvuonna 6. Niistä 2:sta kolmiluokkaisesta alkeiskoulusta, jotka olivat toiminnassa lukuvuosina 1893—1895, lakkasi Kajaanin koulu lukuvuoden 1895—1896 alusta. Lukuvuosina 1893—1895 oli kaksiluokkaisten koulujen luku 5, joka lukumäärä seuraavana lukuvuonna aleni 3:ksi. Oppilasmäärä kaikissa alkeiskouluissa oli puheena-olevana kolmenvuoden aikana, eri vuosin, 485, 475 ja 451.

Tyttökouluissa, joita 1893—1896 oli 11, eli 5 ruotsinkielistä ja 6 suomenkielistä, kävi sanottuina lukuvuosina, eri vuosin, 1,546, 1,552 ja 1,548 oppilasta.

Kummankin kotimaisen kielen mukaan olivat oppilaat jaetut seuraavalla tavalla:

	<i>Lyseoissa:</i>	1893—1894.	1894—1895.	1895—1896.
Ruotsalaisia		1,536	1,540	1,568
Suomalaisia		2,173	2,303	2,465

	<i>Alkeiskouluissa:</i>			
Ruotsalaisia		295	296	262
Suomalaisia		187	176	187

	<i>Tyttökouluissa:</i>			
Ruotsalaisia		850	839	933
Suomalaisia		647	622	571

Täydellisiä tilastollisia yleiskatsauksia on Ylihallitus kultakin kolmelta lukuvuodelta painosta toimittanut.

Kuten edellisissä kolmivuotiskertomuksissa annetaan tässäkin alempana yleiskatsauksena kertomus laajemmanlaatuisista toimenpiteistä. Sen jälkeen seuraavat tiedon-annot erityisistä oppilaitoksista ja niiden opettajakunnasta liittyvät samallaisiin lähinnä edelliseen kolmivuotiskertomukseen yhdistettyihin tiedon-antoihin, joiden välittömänä jatkona ne siis ovat.

I. Yleiskatsaus.

Heinäkuun 12 päivänä 1895 annetussa armollisessa julistuksessa säädettiin Säätyjen alamaisen anomuksen johdosta asiassa että, kumoten 22 päivänä Elokuuta 1889 annetun armollisen julistuksen 3 momentissa olevan

säännöksen alkeis-opistojen ja tyttökoulun ensimmäiselle luokalle sekä Helsingin tyttökoulujen valmistaville luokille saatiin ottaa *vapaaoppilaita* niin monta ja niiden perusteitten mukaan kuin saman julistuksen 4 momentissa määrätään.

Ylihallituksen tekemän esityksen johdosta katsoi Keisarillinen Senaatti Toukokuun 21 päivänä 1895 hyväksi niiden määräysten lisäksi mitä on 9 §:ssä Heinäkuun 10 päivänä 1873 annettua armollista asetusta, joka koskee koulun-opettajiksi aikovain valmistusta Aleksanterin Yliopistossa y. m., sekä 1, 2 ja 7 kohdassa Keisarillisen Senaatin Maaliskuun 4 päivänä 1886 Ylihallitukselle lähettämää kirjettä jatko-opistojen järjestämisestä naisia varten, säätää:

että kun *käytännöllinen näyte* suoritetaan normaalilyseossa tahi jatko-opistossa on sen aineen yliopettaja toisestakin normaalilyseosta, tahi saman aineen opettaja tai opettajatar toisesta jatko-opistosta kutsuttava näytteessä läsnä olemaan ja sen arvostelemiseen ottamaan osaa, ja että siinä tarkoituksessa toisesta jatko-opistosta kutsuttu opettaja ja opettajatar jokaisista näytteistä, joissa hän arvostelijana on ollut läsnä, saapi Keisarillisen Senaatin edellämainitussa kirjeessä määrätyn palkkion.

Käytöllisistä kokeista piirustuksen opettajanvirkoja varten säädettiin armollisessa julistuksessa Heinäkuun 23 päivältä 1896, että se käytöllinen opettamiskyky, mikä Elokuun 8 päivänä 1872 annetun armollisen Koulujärjestyksen 52 §:n mukaan on vaadittava hakukelpoisuutta varten piirustus-opettajanvirkoihin, saadaan näyttää Helsingin reaalilyseossa suoritettulla käytöllisellä opettajakokeella, jonka arvostelemisessa molempien reaalilyseojen piirustus-opettajain tulee olla osallisina.

Sittenkun Säädyt olivat alamaudessa anomuksessa pyytäneet muutoksia muutamien alkeis-opistojen *järjestämiseen* ja erinäisten *uusien oppilaitosten* perustamista, määrättiin Elokuun 19 päivänä 1896 annetussa armollisessa julistuksessa muuttaen mitä siinä suhteessa oli säädetty Elokuun 23 päivänä 1883 annetun armollisen asetuksen II ja IX momentissa, seuraavaa:

1:ksi. Talousosaston asiaksi jätetään säätää Valtion kustannuksella ylläpidetty kaksi-, kolmi- tai neliluokkainen alkeiskoulu lakkautettavaksi, jos asianomainen kaupunkikunta taikka sitä varten muodostunut yhdistys tahi yhtiö tahtoo ottaa semmoisen koulun haltuunsa muodostaaksensa ja ylläpitääksensä sitä päättyviä alkeiskursseja suorittavana reaali- eli porvarikouluna, johon nais-oppilaitakin saadaan vastaan ottaa. Hakemus siitä on tehtävä Senaatissa, joka tutkittuansa opetus-ohjelman ja muut asianhaarat, saapi yksissä neuvoin Kenraalikuvernöörin kanssa antaa siihen luvan. Sillä tavoin luovutetulle koululle ovat alkeiskoulun kirjasto sekä opetus-, huone- ja muut tarvekalut jätettävät; ja myönnetään semmoiselle koululle yleisistä

kautta ulkomailla ja kuuden kuukauden kuluessa sieltä palattuaan antaa Ylihallitukseen matkakertomuksensa.

Kaikkien vielä mainittujen stipendien hakemisesta ja antamisesta säädettiin niinkuin ennenkin että niitä haettiin Ylihallituksesta, jonka tuli saapuneet hakemukset ennen Huhtikuun loppua oman lausuntonsa ohessa Keisarillisen Senaatin tutkittavaksi ja päätettäväksi lähettää.

Latinan kielen opetukselle klassillisissa lyseoissa tärkeä muutos *ylioppilastutkinnoissa* pantiin toimeen Huhtikuun 22 päivänä 1896 annetulla armollisella julistuksella, jossa, muuttaen ylioppilastutkinnoista Suomen Aleksanderin Yliopistossa 14 p:nä Tammikuuta 1874 annetun armollisen ohjesäännön 1 ja 2 §:ää, määrätään

että sanotun ohjesäännön 2 §:n *b* momentissa säädetty kirjoitusnäyte latinan kielessä on vaihdettava tyydyttävään käännökseen mainitusta kielestä oppilaan äidinkieleen, suomeksi tai ruotsiksi, joka käännös on, sanakirjallisia tai muita apukeinoja käyttämättä, suoritettava korkeintaan neljän tunnin ajalla; sekä

että tämä muutos on pantava käytäntöön Heinäkuun 1 päivästä 1897.

Erilaisista kouluista ja niiden opettajista, opetus-aineista y. m. on nyt puheen-alaisena aikana annettu seuraavat määräykset:

Syyskuun 24 päivänä 1896 annetussa armollisessa julistuksessa säädettiin, muuttamalla mitä Elokuun 23 p:nä 1883 annetussa armollisessa asetuksessa oleva *normaalilyseoille* vahvistettu palkkaussääntö siinä kohden määrää, että yliopettajain tulee saada lisäpalkkiota 1,000 markkaa, 5, 10 ja 15 vuotta nuhteettomasti palveltuaan samassa virassa, jonka ohessa Keisarillinen Senaatti samana päivänä katsoi hyväksi määrätä että sanottu julistus tuli noudatettavaksi 1 päivästä sitä seuraava Lokakuuta.

Armollisessa kirjeessä Elokuun 19 päivältä 1896 ilmoitettiin Ylihallitukselle että Teidän Keisarillinen Majesteettinne oli armosta vahvistanut uuden *opetuskaavan klassillisille lyseoille* noudatettavaksi lähinnä seuraavan lukuvuoden 1896—1897 alusta. Kun kuitenkin useilla tahoilla syntyi epäilystä ja epävarmuutta siitä missä määrässä mainittu uusi opetuskaava oli sen käytäntöön panon aikana noudatettavaksi otettava, ehdotteli Ylihallitus Syyskuun 4 päivänä, muun ohessa, että Ylihallitukselle myönnettäisiin oikeus, saada, asianomaisten rehtorien esityksestä, tutkittuansa kutakin eri tapausta, antaa tarkempia määräyksiä, joita mainitun opetuskaavan täytäntöönpanemisen tavasta eri oppilaitoksissa voitiin katsoa tarpeellisiksi.

Vastaukseksi tähän esitykseen ilmoitti Kirkollis-asiain Toimituskunta kirjelmässä Syyskuun 16 päivältä 1896, että Keisarillinen Senaatti oli hyväksynyt Ylihallituksen käsityksen siitä, että jonkunlainen vapaus uuden opetuskaavan täytäntöönpanemistavassa eri oppilaitoksissa voitiin myöntää;

ja oli Keisarillinen Senaatti sen tähden jättänyt Ylihallituksen toimeksi asianomaisten rehtorien esityksestä, tutkittuansa kutakin tapausta, antaa niitä tarkempia määräyksiä, jotka sitä varten voitiin havaita tarpeellisiksi. Kuitenkin oli, missä asianhaarat niin sallivat, uutta lukujärjestystä ainakin neljällä alemmalla luokalla heti noudatettava, jota varten kurssien tasoittamiseksi sellainen väliaikainen mukautus saatiin tänä lukuvuotena järjestää, että latinan opetusta 3:lla ja 4:llä luokalla annettiin ainoastansa kuusi tuntia kummallakin luokalla kuin myöskin vastaavaa opetusta saksassa reaalilinjalla, missä sellaisia oli, ainoastansa kolme tuntia kummallakin mainitulla luokalla, jossa tapauksessa siten vapaiksi joutuneita tunteja oli käytettävä, yksi matematiikkaan 3:lla luokalla ja yksi opetuskieleen 4:llä luokalla.

Kun vielä ne määrärahat virantekopalkkioiksi, joita menosäännön mukaan suoritetaan 8,000 markkaa vuodessa kullekin maamme täydelliselle lyseolle, eivät liene riittämättömiä vastaamaan niitä tarkoituksia, joihin ne ovat aiotut, jos vaan niistä menevät kustannuspalkkiot sovitetaan todellisen tarpeen mukaan, käski Keisarillinen Senaatti Ylihallituksen ottamaan harkittavaksi, mihin muutoksiin mainitun määrärahan käyttämisessä voitaisiin muuttuneisiin olosuhteisiin nähden eri oppilaitoksissa ryhtyä.

Vihdoin oli Keisarillinen Senaatti sattuneesta syystä huomauttanut Ylihallitukselle, että viimeksi noudatettavaksi vahvistetun opetuskaavan, niin kuin Elokuun 19 päivänä 1896 annetun armollisen asetuksen 5:s momentti osoitti, tarkoituksena oli saattaa klassillisten lyseoitten oppikurssit näiden oppilaitosten neljällä alemmalla luokalla täysin yhtäpitäviksi reaalilyseoille vahvistettujen kurssien kanssa, näitä viimemainituita lyseoita varten Kesäkuun 7 päivänä 1893 annetun opetuskaavan mukaan, ja että ensinmainittua opetuskaavaa siis oli noudatettava kaikissa klassillisissa lyseoissa poikkeuksetta.

Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Syyskuun 27 päivältä 1895 myönnettiin 280 markan vuotuinen määräraha kullekin *reaalilyseolle* Helsingissä ja Wiipurissa maksettavaksi kahden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1895 ranskan kielen opetuksen suorituksiksi kahtena viikkotuntina 5:llä luokalla niille oppilaille, jotka sitä halusivat, samoin kuin laita oli muissa reaalilyseoissa opetuskaavan mukaan Kesäkuun 7 päivältä 1893.

Sattuneesta syystä määräsi Keisarillinen Senaatti, erinäisillä kirjelmillä Kirkollis-asiain Toimituskunnalta 11 päivältä Joulukuuta 1894, 7 päivältä Toukokuuta 1895 ja 1 päivältä Huhtikuuta 1896, että avoimeksi joutuvia tai nykyään täyttämättä olevia opettajanvirkoja neliluokkaisissa *alkeiskouluissa* ja Raahen kolmiluokkaisessa koulussa, toistaiseksi ja kunnes siitä toisin määrättiin, ei saatu vakinaisesti täyttää, vaan oli niitä hoidettava vikarioitten, jotka nauttivat kaikki palkkaus-edut palkkioina ja olivat oikeu-

1 päivästä 1894 alkaen koroitettavat 2,500 markaksi vuodessa ja suoritettavat siksi kuin virat muutetaan vakinaisiksi kolleeganviroiksi.

3:ksi. Voimistelutuntien luku alkeis-oppilaitoksissa on kolme viikossa joka luokalla, jotka tunnit lyseoitten ja tyttökoulujen kolmella ylimmällä luokalla saadaan jakaa puoliksi tunneiksi, niin että joka työpäivää kohti viikossa tulee puoli tuntia.

4:ksi. Voimistelun-opetuksen valvomista varten kouluissa ja sen tarkastamiseksi että tätä opetusta hoidetaan tarkoituksenmukaisella tavalla saa Ylihallitus määrätä tarvittaissa jonkun voimistelun-opettajan Ylihallituksen vahvistaman suunnitelman ja järjestyksen mukaan tarkastelemaan maan alkeiskouluja ja tyttökouluja.

Samalla määrättiin armollisessa kirjeessä, niinkään Syyskuun 13 päivästä 1894, että silloiset voimistelun-opettajat kummassakin normaalilyseossa sekä saman aineen opettajattaret Helsingin tyttökouluissa, riippumatta määrättyistä uusista kelpoisuus-ehdoista, saatiin Syyskuun 1 päivästä 1894 nimitää edelliset kolleegoiksi ja jälkimmäiset vakinaisiksi opettajiksi mainitussa aineessa niissä oppilaitoksissa, missä kukin heistä oli. Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmässä samalta päivältä määräsi Keisarillinen Senaatti, että voimistelun-opettajan- ja opettajattarentoimet muissa alkeis-oppilaitoksissa ja tyttökouluissa olivat, peruuttaen Keisarillisen Senaatin Toukokuun 19 päivänä 1892 antaman määräyksen siitä että niitä tuli toistaiseksi hoitaa vikarioitten, siinä määrässä ja niin pian kuin hakukelpoisia hakijoita oli saatavissa, vakinaisesti täytettävät.

Lisättyä tuntimäärää voimistelua varten alkeis-opistoissa noudatettiin heti, josta mainittujen oppilaitosten johtajille annettiin tieto Ylihallituksesta Syyskuun 28 päivänä 1894 lähetetyssä kiertokirjeessä. Tämän opetuksen järjestämisestä on alempana tarkemmin kerrottu Ylihallituksen kiertokirjeistä puhuttaessa.

Sittenkun muutamat voimistelun-opettajat, joilla oli virkansa konstitutoriaalinen nojalla ja sittemmin käytyänsä täydellisen kurssin Yliopiston voimistelulaitoksessa sekä suorittuansa pedagogiatutkinnon teoreettisesti olivat täyttäneet 13 päivänä Syyskuuta 1894 annetussa armollisessa julistuksessa määrättyt vaatimukset kelpaavaisuudesta voimistelun kolleeganvirkoihin, olivat alamaisesti pyytäneet, että heidän pitämänsä voimistelun-opettajanvirat muunnettaisiin vakinaisiksi kolleeganviroiksi ja että heille muutta mutkitta annettaisiin valtakirjat niihin, määräsi Keisarillinen Senaatti Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmässä 16 päivästä Tammikuuta 1896, että Ylihallitus sai kolleegoiksi nimittää ne konstitutoriaalilla varustetut voimistelun-opettajat lyseoissa, jotka vielä mainitulla tavalla olivat saattaneet itsensä mainitussa aineessa kelpaavaisiksi kolleeganvirkoihin. Vielä katsoi Keisarillinen

Senaatti, Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Kesäkuun 3 päivältä 1896, hyväksi sallia, että kolleegoiksi voimistelussa nimitetyt opettajat, jotka sitä ennen voimistelun opettajana samassa oppilaitoksessa olivat nauttineet palkkionkorotusta viiden vuoden palveluksesta, saivat nauttia tätä korotusta, kunnes he kolleeganviroissaan tulivat oikeutetuiksi saamaan suu-
 rempaa palkkionkorotusta.

Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmässä Maaliskuun 22 päivältä 1893 käski Keisarillinen Senaatti Ylikallituksen lähettämään luettelon niinhyvin niistä yhteisistä *oppikirjoista*, jotka 8 päivänä Elokuuta 1872 annetun armollisen koulujärjestyksen 80 §:n mukaan on määrätty käytettäväksi eri aineita opetettaessa alkeis-oppilaitoksissa ja oppilaitoksissa naissivistystä varten tai sittemmin koulujärjestyksen 81 §:n mukaan on käytettäväksi otettu, kuin myöskin niistä muista oppikirjoista, joita Ylihallituksen myöntämällä luvalla tahi muutoin eri kouluissa käytetään tahi yksityiset opettajat ja opettajattaret käyttävät, ynnä ilmoituksen niistä syistä, minkä tähden poikkeuksia on myönnetty. Samalla mainittiin että sanottu käsky annettiin niiden epäkohtain tähden, joita oli ilmaantunut oppikirjoja käytäntöön otettaessa yleisissä oppilaitoksissa etenkin sen tähden, että erilaisia oppikirjoja samassa aineessa käytetään samassa koulussakin.

Tämän johdosta lähetti Ylihallitus alamaisen kirjelmän ohessa Tammi-kuun 11 päivältä 1894, viitaten Ylihallituksen kertomuksessa lukuvuosilta 1870—1875 olevaan luetteloon siihen aikaan käytetyistä oppi- ja lukukirjoista, luetteloita niinhyvin niistä samallaisista kirjoista, joita sittemmin joko oli sallittu käytettäväksi ehdoitta tahi myönnetty koulujärjestyksen 80 § säätämällä ehdolla, kuin myöskin kaikista niistä kirjoista, joita käytetään joko yleisemmin tahi myöskin yksityisissä tai harvoissa kouluissa. Sen ohessa mainitsi Ylihallitus, että erilaisuus viimeainituksessa suhteessa pääasiallisesti riippui siitä, että samalla kun vanhempia oppikirjoja muuttamissa aineissa edelleen käytettiin, oikeus poikkeuksen tekemiseen pyynnöstä on myönnetty yksityisille opettajille tahi opettajattarille ja että, kuin sellainen oikeus on annettu, se aina on tapahtunut sillä ehdolla, että uusi oppikirja oli luokka luokalta käytäntöön otettava, jonka kautta tosin oli voinut sattua, että erilaisia oppikirjoja samassa aineessa oli tullut käytettäväksi samassa koulussa, mutta silloin aina eri luokilla. Sen ohessa huomautettiin, että oli luonnollista, että vähitellen osa oppikirjoja vanhentuu, toinen osa saavutetun kokemuksen nojalla ja parantuneiden metodien vuoksi havaitaan vähemmin sopivaksi kuin myöskin että samassa määrässä kuin koulujen ja opettajiston luku lisääntyy ja suurempaa vilkkautta pedagogian alalla syntyy, tuotteliaisuus oppikirjakirjallisuuden alalla myöskin lisääntyy. Opetuksen todellisen edun kanssa ei näyttänyt yhtäpitävältä että tämä tuotteliaisuus sidottiin liian ahtaisiin rajoihin tai koko-

kautta Syyskuun 13 päivältä, tuottaa erinäisiä muutoksia näitä oppilaitoksia varten voimassa oleviin opetuskaavoihin, sikäli kuin sama aika kuin tähänkin asti katsotaan olevan pysytettävä lukupäivää kohti kouluissa, kehoitetaan asianomaisia rehtoreita kutakin oppilaitoksensa puolesta ensitulevan Tammi-kuun kuluessa lähettämään ehdotuksen niiksi muutoksiksi, jotka puheenalaisessa tarkoituksessa voidaan katsoa sopiviksi.

Helmikuun 22 päivänä 1895. Sattuneesta syystä kehoitetaan asianomaisia rehtoreita ja johtajattaria kutakin vast'edes vuosiprogrammeihin, kun sellaisia annetaan, panemaan erityinen luettelo niistä oppi- ja lukukirjoista, joita eri aineita opetettaessa lukuvuonna on käytetty, ilmoittamalla täydelliset kirjain nimet, sekä niissä tapauksissa kun programmia ei anneta, tutkintoasiakirjain ohella Ylihallitukseen laittamaan yhtäläinen luettelo.

Huhtikuun 23 päivänä 1895. Esiteltäessä niitä kirjallisia lausunnoita, joita, Ylihallituksen kehoituksesta, oli annettu siitä lisäyksestä voimistelunopetuksessa, joka Syyskuun 13 päivänä 1894 annetun armollisen julistuksen kautta oli säädetty, on Ylihallitus siihen vaikeuteen nähden, joka täten oli syntynyt siitä että alkeis-opplaitosten opetuskaavoissa vähennettäisiin jotakin muille aineille ehdotettuja tunteja, ja kun etenkin se supistus toisen kotimaisen kielen opetuksessa, jota muutamista oppilaitoksista oli ehdotettu, sitä vähemmin näytti pitävän tulla kysymykseen, kuin suuri joukko ylioppilaita Yliopistossa nykyään ovat valittaneet vaikeaksi seurata luennoita tällä kielellä, katsonut hyväksi, sen mukaan kuin useimmat ovat ehdottaneet, määrätä, että säädetty kolmas voimistelutunti on alkeis-oppilaitoksissa ja lyseoitten viidellä alemmalla luokalla pantava ulkopuolelle joka päiväistä opetus-aikaa joksikin myöhäisemmäksi tunniksi iltapäivällä, mutta että se lyseoitten kolmella ylemmällä luokalla, kun niin harkitaan sopivaksi, jaetuna puolitunteihin, voidaan asettaa heti ennen tahi jälkeen muita lukutunteja; ja saavat opettajat harkintansa mukaan kun sääsuhteet sen myöntävät, käyttää voimistelutuntia iltapäivällä järjestettyihin leikkeihin tahi muihin harjoituksiin ulko-ilmassa.

Toukokuun 7 päivänä 1895. Sittenkun Ylihallitus oli saanut tietää että useissa tyttökouluissa oli kutakin kieltä varten lukukausi- ja päästötodistuksiin pantu useampia, joskus aina viiteen asti erityisrubriikkeja, joiden alle eri arvosanat oli pantu, kehoitettiin asianomaisia johtajattaria ensitulevan lukuvuoden alusta alkaen oikaisemaan sanottu seikka niin, että kustakin kielestä annetaan ainoastaan *yksi* arvosana, paitsi ylemmistä kursseista saksan ja ranskan kielissä III—V luokilla, joilla saadaan käyttää kahta rubriikkia: »Kielioppi ja lukeminen» sekä »käytöllinen taito» arvosanoja annettaessa, ja käsittää edellinen arvosana kaikki, mitä kuuluu mainittujen kielien teoreettiseen opetukseen.

Elokuun 26 päivänä 1896 (Klasillisten lyseoitien Rehtoreille). Lähettään täten tiedoksi ja noudatettavaksi Keisarillisen Majesteetin armollisen kirjeen Ylihallitukselle 19 päivästä tätä Elokuuta ynnä sillä vahvistetun uuden opetuskaavan klasillisia lyseoita varten, kehoitetaan asianomaisia rehtoreita, koska sama opetuskaava, mainitun armollisen kirjeen mukaan, tulee noudatettavaksi ensitulevan lukuvuoden alusta alkaen, kutakin oppilaitoksensa puolesta niin pian kuin mahdollista, lähettämään ne ehdotukset, joita vielä mainittu armollinen määräys saattaa aiheuttaa.

Elokuun 26 päivänä 1896 (Alkeis-oppilaitosten Rehtoreille). Tämän Elokuun 19 päivänä annetulla julistuksella, joka täten lähetetään, on armossa säädetty, muun ohessa, että kunnes kaksi-, kolmi- ja neliluokkaiset alkeiskoulut ovat lakkautetut, niinkuin samassa julistuksessa säädetään, on näissä oppilaitoksissa noudatettava samaa opetuskaavaa, kuin reaalityseojen vastavilla luokilla, ollen oppilailla yhtäläinen oikeus vaihtaa oppiaineita, kuin ennen mainitun armollisen julistuksen 4 momentissa säädetään. Tämän johdosta kehoitetaan asianomaisia rehtoreita, samalla kun ilmoitetaan että edellä mainittua opetuskaavaa, joka on vahvistettu Keisarillisen Senaatin kirjeellä Kesäkuun 7 päivästä 1893, on tulevan lukuvuoden alusta noudatettava siinä määrässä kuin se sopivasti ja käytettävänä oleviin opettajavoimiin nähden voi tapahtua, lähettämään ne ehdotukset, joihin tämän johdosta voi olla aihetta.

Viimemainittua opetuskaavaa noudatettiin kaikissa alkeiskouluissa Syyskuun 1 päivästä 1896 kaikilla luokilla. Uutta opetuskaavaa klasillisia lyseoita varten noudatettiin lukuvuoden alusta erilailla: useimmissa lyseoissa vähemmällä määrällä luokkia, muutamissa harvoissa koko oppilaitoksessa. Tämä asianhaara muuttui Kirkollis-asiain Toimituskunnan yllämainitun kirjelmän kautta Syyskuun 16 päivästä 1896, jonka Ylihallitus ilmoitti klasillisten lyseoitien rehtoreille kiertokirjeessä sitä seuraavan Syyskuun 22 päivästä, kehoittaen samalla kutakin opistoansa varten, opettajakollegioita kuulusteltuansa, lähettämään ehdotuksen lukujärjestykseksi, jossa uutta opetuskaavaa noudatettiin ainakin neljällä alemmalla luokalla, ja virantekopalkkioiksi annetun määrärahan jakamiseksi, tullen viime mainitun olla niin laadittu, ett'ei se noussut yli määrärahan summan.

Marraskuun 12 päivänä 1895 annettussa armollisessa julistuksessa määrättiin, että Ylihallitukseen on vakinaiseen palkkasääntöön otettava sihteeri kansakouluasioita varten, joka on saapa palkkaa 4,000 markkaa ja palkkiota 1,000 markkaa sekä palkankorotusta viiden ja kymmenen vuoden palveluksen jälkeen samassa virassa 500 markkaa kummallakin kertaa kuin myöskin

kolleeganvirkaan. Tammikuun 11 päivänä 1894 sai laulun-opettaja M. Wegelius pyynnöstään eron virastaan ja Heinäkuun 14 päivänä 1896 annettiin Knut Alarik Uggllalle koetusvuodet palveltuaan virkavahvistuskirja laulun-opettajanvirkaan. Uskonnon-opettajanvirkaa on edelleen hoitanut pastori E. Sjöblom.

Rehtorina on edelleen ollut kolleega, vapaaherra A. von Bonsdorff.

Yhteydessä vahvistetun ehdotuksen kanssa uudeksi vuosirahansäännöksi oppilaitosta varten oli Syyskuun 9 päivänä 1891 muun ohessa määrätty että englannin kielen sekä piirustuksen ja kaunokirjoituksen-opettajat olivat palkattavat vanhan vuosirahansäännön mukaan siksi kuin heidän opetusvelvollisuutensa uuden vuosirahansäännön mukaan luokka luokalta noudatettavaksi otettua väheni. Sitten salli Keisarillinen Senaatti, tehdystä pyynnöstä, Toukokuun 1 päivänä 1895 ja Maaliskuun 10 päivänä 1896 että niinhysin englanninkielen opettaja A. L. Furuhjelm kuin myös piirustuksen ja kaunokirjoituksen opettaja S. A. Keinänen saivat, niin kauan kuin he opettajanviroissaan pysyivät, nauttia korkeampaa palkkaa vanhan vuosirahansäännön mukaan.

Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmässä Maaliskuun 31 päivältä 1896 toimenpiteistä Helsingin reaalikoulun lakkauttamisen johdosta, valtuutettiin Ylihallitus, jos seuraavan lukuvuoden alussa ruotsalaisen reaalilyseon ensimmäiselle luokalle hakijoista kuusikymmentä tahi useampia täytti sisäänpääsyvaatimukset, tähän luokkaan laittamaan rinnakkais-osaston ja ryhtymään siitä johtuviin toimenpiteisiin; samalla myöntyi Keisarillinen Senaatti siihen Ylihallituksen esitykseen, että, jos rinnakkais-osasto siten tuli toimeen, mainitun reaalikoulun lakkautusluokalle asetetut kollegat, rehtori M. M. W. Brenner sekä J. Collander ja J. K. Ekroos velvoitettaisiin kukin aineissaan siinä opettamaan ja että he, niin kauan kuin he siinä opettivat, saisivat nauttia edellisiä palkkaetujansa, kuin myöskin että reaalikoulun laulun-opettajatar E. S. E. Stenbäck mainitulla edellytyksellä määrättäisiin toistaiseksi ja kunnes hänelle ehdotettu elinkautinen eläke saattoi tulla armossa myönnettyksi, opettamaan laulua rinnakkais-osastolla. Puheen-alainen rinnakkais-osasto tulikin seuraavan lukuvuoden 1896—1897 alusta mainitulla tavalla toimeen ja Syyskuun 24 päivänä 1896 myönnettiin 1,400 markan ylimääräinen määräraha uskonnon, venäjän kielen ja voimistelun opetusta varten sillä kuluvana lukuvuonna.

Erinäisiä määrärahoja on muuten myönnetty tarpeellisten uuten kouluhuonekalujen ja kaluston hankkimiseksi kuin myöskin kirjanpidon opetusta varten lukuvuonna 1894—1895 IV luokalla. Määrärahasta vapaaehtoisen

opetuksen hankkimiseksi ranskan kielen opetuksessa V luokalla on ylempänä yleisessä yleiskatsauksessa mainittu.

Oppilaitten luku on puheen-alaisena kolmena lukuvuonna 1893—1896 ollut, erivuosina 131, 150 ja 174.

Kouluneuvosto. Kapteeni A. W. Lagerborg, asessori K. J. Hougberg, professori W. Pipping sekä maisterit E. Nordström ja M. A. Waenerberg.

Reaalilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Valtuuskirjoja annettiin 5 päivänä Lokakuuta 1895 filosofiantohtorille Kaarlo Fredrik Kerppolalle matematiikan kolleeganvirkaan ja filosofianmaisterille Emil Othniel Malmberg'ille historian, maantieteen ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan, sekä Joulukuun 7 päivänä 1895 filosofianmaisterille Ernst August Lampén'ille ruotsin ja suomen kielten kolleeganvirkaan. Lokakuun 8 päivänä 1895 määrättiin filosofianmaisteri Pietari Kijanen kahtena koetusvuotena hoitamaan venäjän kielen kolleeganvirkaa. Muut opettajanvirat täytetään vähitellen tavallisessa järjestyksessä. Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Kerppola.

Oppilaitosta on vuosittain laajennettu yhdellä luokalla, niin että lukuvuoden 1896—1897 alusta tuli kuudes luokka. Heinäkuun 23 päivänä 1895 annetussa armollisessa kirjeessä valtuutettiin Keisarillinen Senaatti, sen tarpeen, mikä kunakin vuonna ilmestyy, tutkittua ja sillä edellytyksellä että ainakin kuusikymmentä oppilasta hyväksytään otettavaksi ensimmäiselle luokalle, sallimaan tälle luokalle perustettavaksi rinnakkaisosaston siksi aikaa kuin sitä tarvitaan niinkään suomalla rinnakkaisosaston jatkettavaksi neljälle seuraavalle luokalle. Tämä osasto, jota kolmena lukuvuonna 1892—1895 on ylläpidetty Keisarillisen Senaatin siihen vuosittain antamalla suostumuksella, käsittää lukuvuoden 1896—1897 alusta kaikki viisi alinta luokkaa. Kun täten tuli välttämättömäksi tyydyttää laajemman tilan tarvetta oppilaitoksen rakennuksessa, suoritettiin 1894—1895 sen aikaisemmin päätetty laajennus Keisarillisen Senaatin Kesäkuun 21 päivänä 1894 antaman suostumuksen mukaan, että rakennus saatiin varustaa eri rukous- ja voimistelusaleilla ja että rakennettavaksi päätetyn voimistelurakennuksen päälle siis oli tehtävä rukoussali, joka vast'edes tarpeen tullen voitaisiin cloisoniseinillä jakaa luokkahuoneiksi.

Erinäisiä suurempia ja pienempiä määrärahoja on myönnetty huone-, tarve- ja opetuskalujen ostamiseksi. Lokakuun 10 päivänä 1894 myönnettiin enintään 3,700 markkaa sähkövalon hankkimisesta oppilaitoksen rakennukseen johtuvien kustannusten suorituksiksi ja saman kuun 27 päivänä 400 markkaa koulukassan vahvistamiseksi, Toukokuun 6 päivänä 1896 määräsi Keisarillinen Senaatti, että lyseo sai haltuunsa ottaa Helsingin lakkautettava olevan reaalikoulun luonnonhistorialliset opetusneuvot. Erityinen

räyksistä jatko-opistoon pääsemisen ehdoista on ylempänä kerrottu yleisessä yleiskatsauksessa.

Määräraha 160 uuden pulpetin hankkimiseksi on myönnetty, jonka ohessa määrättiin, että koulun vanhat huonekalut oli myytävä ja niiden hinta pantava uutten pulpettien hinnan vähennykseksi.

Jatko-opistossa on lukuvuosina 1893—1896 käynyt, eri vuosina 76, 102 ja 88 oppilasta ja tyttökoulussa 221, 237 ja 235 oppilasta. Käytöllisiä näytteitä on koulussa suoritettu, eri vuosina 25, 9 ja 11.

Kouluneuvosto: Professorit O. Donner (puheenjohtajana) ja E. A. Homén sekä rouvat H. M. Rein, E. Melander ja A. Almberg.

Porvoo.

Klassillinen lyseo. Joulukuun 1 päivänä 1894 valtuutettiin Turun ruotsalaisen klassillisen lyseon lehtori, jumaluus-opintohtori E. J. Savolin uskonnon, logiikan ja ruotsin kielen lehtoriksi Tammikuun 1 päivästä 1895, mutta pysyi entisessä virassaan kevätlukukauden loppuun 1895. Keisarillisen Senaatin päätöksen nojalla Tammikuun 16 päivästä 1896 nimitettiin voimistelun-opettaja J. F. Blomqvist voimistelun kollegaksi ja sai valtuuskirjan virkaan Maaliskuun 28 päivänä 1896. Piirustuksen opettajatar H. Ahlman siirtyi yhtäläisiin virkoihin Oulun ruotsalaiseen lyseoon ja suomalaiseen tyttökouluun Tammikuun 1 päivästä 1896, ja piirustuksen opettajanvirkaan määrättiin Huhtikuun 7 päivänä 1896 Elin Johanna Nordlund.

Kesäkuun 3 päivänä 1896 vapautti Keisarillinen Senaatti tehdystä pyynnöstä lehtorin J. E. Strömborg'in rehtorintoimen hoitamisesta seuraavan Syyskuun 1 päivästä ja määräsi vararehtorin, lehtori K. A. Bergholm'in toistaiseksi rehtoriksi lyseoon. Vararehtoriksi määräsi Ylihallitus sen jälkeen lehtorin H. O. Grotenfelt'in.

Porvoon kaupunginvaltuusmiesten tekemästä alamaisesta anomuksesta sallittiin armollisessa resolutsioonissa Lokakuun 1 päivästä 1895 että lyseon reaalilinjaa saatiin, kaupunginvaltuusmiesten ehdottaman opetuskaavan mukaan, kuluvan lukuvuoden alusta alkaen luokka luokalta laajentaa ja kymmenen vuoden ajaksi järjestää myöskin lyseon neljälle ylimmälle luokalle, ehdolla että kaupunki sitoutui niinhyvin toistaiseksi ja kunnes siitä toisin säädettiin, tarpeen mukaan, reaalilinjan laajennusta varten, johon Ylihallitus määräsi opettajat, oppilaitoksen rehtorille maksamaan tarpeelliset varat, 140 markan mukaan viikkotunnilta vuodessa 43 tuntina viikossa, eli enintään 6,020 markkaa, kuin myöskin tarvittaessa osoittamaan, paitsi tarpeellisia kouluhuonekaluja, huoneet ynnä lämmön ja valon niille puheen-alaisille reaali-

luokille, joille mahdollisesti ei voitu valmistaa maksutta tilaa oppilaitoksen rakennuksessa.

Oppilasmäärä oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 123, 115 ja 113.

Kouluneuvosto: Pankintirehtööri N. Gulin (puheenjohtajana), tehtailija R. W. Ekblom, kaupunginlääkäri A. Lindh, varakonsuli G. L. Söderström ja rouva Anni Linderoos.

Loviisa.

Alkeiskoulu. Venäjän ja saksan kielten kolleganvirkaan annettiin Elokuun 20 päivänä 1894 valtuuskirja koetteeksi määrätylle opettajakandidaatille I. A. Lovenetzskij'lle. Tätä nykyä ovat kaikki opettajanvirat vakainaisesti täytetyt, mutta tulevat avonaisiksi jouduttua, Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Huhtikuun 1 päivästä 1896 vikarioitten hoidettaviksi. Lukuvuoden 1895—1896 alusta sai kaupunki luvan laajentaa koulua viidennellä luokalla.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Nyström.

Lukuvuosina 1893—1896 kävi koulussa, eri vuosina 59, 70 ja 70 oppilasta (poikia ja tyttöjä).

Kouluneuvosto: Varakonsuli A. Björkstén (puheenjohtajana, kuollut), piirilääkäri O. Hoffström, pormestari G. Kuhlefeldt, v. t. kirkkoherra I. A. Nikander (nykyänsä puheenjohtajana) ja tullinhoitaja V. von Christierson.

Tammisaari.

Alkeiskoulu. Opettajistossa ei ole mitään muuta muutosta tapahtunut kuin että venäjän kielen määrätty opettajatar rouva Emelie Malm pyynnöstään Elokuun 21 päivänä 1895 sai virkaeron. Venäjän kielen opetusta on sen jälkeen hoitanut vikario, koska, Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Joulukuun 11 päivästä 1894, koulun avoimeksi joutuvia virkoja toistaiseksi oli vikarioitten hoidettava.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Malin.

Koulussa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 50, 48 ja 53 oppilasta.

Kouluneuvosto: Seminaarintirehtori F. W. Sundvall (puheenjohtajana), lehtori M. Lindén, pormestari B. Schauman, raatimies I. Taucher ja kaupunginlääkäri C. Höijer.

Turku.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Sittenkun Keisarillinen Senaatti oli myöntynyt latinan ja kreikan kielten lehtorin, filosofiantohtori N. R. af Ursin'in alamaiseen pyyntöön että, vaikka Turun suomalaisen lyseon mainittujen aineitten avonaisena oleva lehtorinvirka Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan 10 päivältä Helmikuuta 1892 oli pidettävä avonaisena ja siihen yhdistetty opetus tuntiopettajain suoritettava, hän kuitenkin siirrettiisiin viimeainittuun lyseoon latinan ja kreikan kielten lehtoriksi, siirtyi lehtori af Ursin Toukokuun 1 päivästä 1896 paikkakunnan suomalaiseen lyseoon. Tämän johdosta jää tämä ruotsalaisen lyseon lehtorinvirka toistaiseksi vakinaisesti täyttämättä. Lehtori Savolin'in jälkeen, joka oli siirtynyt Porvoon lyseoon, valtuutettiin Kesäkuun 25 päivänä 1895 lyseon suomen kielen kolleega E. A. Almberg Tammikuun 1 päivästä 1896 uskonnon, logiikan ja suomen kielen lehtoriksi. Heinäkuun 31 päivänä 1894 annettiin filosofianmaisterille Uno Elis Lindström'ille valtuuskirja venäjän kielen kolleeganvirkaan ja Tammikuun 14 päivänä 1896 Nikolainkaupungin lyseon kolleegalle, lehtori A. R. Pelander'ille suomen kielen kolleeganvirkaan Tammikuun 1 päivästä 1897. Viimemainittua virkaa hoiti Pelander vikariona vuonna 1896. Keisarillisen Senaatin päätöksen nojalla Tammikuun 16 päivältä 1896 valtuutettiin Maaliskuun 28 päivänä samana vuonna voimistelun opettaja A. Rindell voimistelun kolleegaksi.

Rehtorintointa hoiti edelleen lehtori Amnell.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 171, 166 ja 155 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kunnallisormestari F. Juselius (puheenjohtajana), kunnallisneuvos G. A. Petrelius, lääketieteentohtori W. Stadius, hoviioikeudenassessori H. Serenius ja varakonsuli A. Jacobsson.

Klassillinen lyseo, jossa suomi opetuskielenä. Tammikuun 9 päivänä 1894 kuoli latinan ja kreikan kielten lehtori A. W. Jahnsson ja hänen jälkeläisekseen valtuutettiin Syyskuun 28 päivänä 1894 paikkakunnan ruotsalaisen klassillisen lyseon lehtori N. R. af Ursin, josta on ylempänä viimeainitusta oppilaitoksesta puhuttaessa tarkemmin kerrottu. Syyskuun 7 päivänä 1895 kuoli ruotsinkielen kolleega E. F. Jahnsson, jonka jälkeen virka- ja armo vuoden-aika loppuu Toukokuun 1 päivänä 1897. Valtuuskirjoja annettiin Joulukuun 12 päivänä 1893 Kuopion lyseon kolleegalle A. A. Bergroth'ille matematiikan ja kaunokirjoituksen kolleeganvirkaan Syyskuun 1 päivästä 1894 ja Helmikuun 3 päivänä 1894 kahdeksi koetusvuodeksi määrätylle venäjän kielen kolleegalle O. F. Palmroos'ille. Helmikuun 3 päivänä 1894 annet-

tiin virkavahvistuskirja koetteeksi määrätyle voimistelun-opettajalle J. A. Blomberg'ille.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori H. Melander.

Sittenkun lukuvuoden 1895—1896 alussa niin monta oppilasta oli otettu ensimmäiselle luokalle, että sen koko oppilasmäärä oli 61, myönsi Keisarillinen Senaatti Kirkollis-asiain toimituskunnan kirjelmässä Lokakuun 30 päivältä 1895, 4,340 markan määrärahan opetuksen hankkimiseksi mainitun luokan rinnakkais-osastolle, ja Heinäkuun 10 päivänä 1896 sallittiin samalaisen osaston laittaminen myöskin seuraavana lukuvuonna, jota varten yhtäläinen määräraha kuin ennenkin myönnettiin. Seuraavan Elokuun 19 päivänä annettiin myönnytys niinhvin rinnakkais-osaston laittamiseen toiselle luokalle lukuvuonna 1896—1897 kuin myöskin, että sanottu rinnakkais-osasto saatiin muodostaa eri reaaliluokaksi, jossa latina vaihdettiin venäjään; opetuksen suoritukseksi sillä myönnettiin 3,500 markkaa.

Syyskuun 12 päivänä 1894 myönnettiin armossa 300 markan lisä koulu-rahastoon.

Noina kolmena lukuvuonna 1893—1896 on lyseossa käynyt, eri vuosina 230, 226 ja 228 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos R. Idestam (puheenjohtajana), oikeusraatimies C. Fr. Lilius, maistraatinsihteeri Hj. Rydman, lääketieteen-tohtori G. M. von Essen ja apteekkari A. Kyrklund.

Reaalilyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Heinäkuun 26 päivänä 1895 sai pyynnöstään kolleega, rehtori K. G. Bärlund virkaeron ja eläkkeen seuraavan Syyskuun 1 päivästä. Hänen jälkeensä valtuutettiin historian sekä ruotsin ja saksan kielten kolleegaksi Kesäkuun 30 päivänä 1896 opettajakandidaatti Alfred Leonard Öhberg. Lokakuun 16 päivänä 1895 määräsi Keisarillinen Senaatti lehtorin, vararehtori A. Poppius'en toistaiseksi hoitamaan rehtorintointia tässä oppilaitoksessa; vararehtoriksi määräsi Ylihallitus lehtori K. F. Ahlman'in.

Muutoin on valtuuskirjoja annettu Heinäkuun 21 päivänä 1894 filosofiankandidaatille Artur August Forsell'ille matematiikan kolleeganvirkaan ja Heinäkuun 28 päivänä 1896 August Bernhard Ulfsson'ille voimistelun kolleeganvirkaan.

Oppilasten luku oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 194, 197 ja 210.

Kouluneuvosto: Laamanni A. W. Rydman (puheenjohtajana), kauppaneuvos F. Rettig, kaupunginlääkäri R. af Spoof, tehtailija N. Boman ja hovioikeuden-assessori V. Nummelin.

taan, jos vähintäänkin viisi oppilasta luokalla käytti hyväkseen edellämaittua opetusta. Syyskuun 1 päivästä 1895 pantiin alkeiskoulun ainoa vakinaisen kolleega, rehtori K. A. Cajander lakkautusluokalle.

Oppilaita oli 1893—1894 29, 1894—1895 31 ja kunnalliskoulussa 1895—1896 4 luokalla poikia ja tyttöjä 88.

Kouluneuvosto: Kihlakunnantuomari C. J. Aspelund (puheenjohtajana), kauppiaat F. Th. Lindroth ja G. Rivell sekä piirilääkäri L. Hedlund.

Pori.

Klassillinen lyseo, jossa suomi opetuskielenä. Lokakuun 13 päivänä 1893 kuoli lehtori, rehtori A. Malin ja Heinäkuun 17 päivänä 1894 annettiin valtuuskirja Toukokuun 1 päivästä 1895 Savonlinnan reaalilyseon lehtorille F. O. Rapolalle historian, maantieteen ja suomen kielen lehtorinvirkaan. Helmikuun 6 päivänä 1894 valtuutettiin Oulun suomalaisen lyseon lehtori, filosofiantohtori Erik Johan Tammelin latinan lehtorinvirkaan. Syyskuun 12 päivänä 1894 sai laulun-opettaja Krook pyynnöstä virkaeron ja laulun-opettajan virkaan määrättiin Toukokuun 1 päivänä 1895 urkuri Henrik Johan Nisonen. Ranskan kielen, piirustuksen ja kaunokirjoituksen kuin myöskin voimistelun opettajanvirkoja ovat hoitaneet vikariat. Elokuun 19 päivänä 1896 määräsi Keisarillinen Senaatti että kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajanvirka oli sitä seuraavan Syyskuun 1 päivästä lakkautettava, ja myönnettiin sen ohessa 400 markkaa piirustuksen opetuksen suoritukseksi.

Rehtori Malin'in kuoltua hoiti rehtorintointa lehtori L. H. Sandelin, jonka Keisarillinen Senaatti 24 päivänä Syyskuuta 1896 määräsi toistaiseksi oppilaitoksen rehtoriksi. Vararehtoriksi on Ylihallitus määrännyt lehtori E. G. Nyberg'in.

Pankinkomisariuksen, hovineuvos K. F. Levonius'en, översti G. O. Gräsbeck'in y. m. alamaisesta hakemuksesta salli Keisarillinen Senaatti resoluksiossa Heinäkuun 12 päivältä 1895, että reaalilinja saatiin, niiden opetuskaavain mukaan, joita noudatetaan Nikolainkaupungin, Oulun ja Wiipurin ruotsalaisiin klassillisiin lyseoihin perustetuilla reaalilinjjoilla, ensitulevan lukuvuoden alusta luokka luokalta laajentaa ja aina kymmenen vuoden ajaksi, mutta vähintäänkin viideksi vuodeksi järjestää myöskin lyseon neljällä ylimmällä luokalla, ehdolla ja velvollisuudella hovineuvos Levonius'elle ja hänen hakukumppaneillensa niinhyvin tarpeen mukaan opetusta varten reaalilinjalla, johon Ylihallitus määrää opettajat, suorittaa tarvittavat varat, kuin myöskin osoittaa, paitsi mahdollisesti tarvittavia kouluhuonekaluja, tarpeelliset huoneet, lämmön ja valon niille reaaliluokille, joille tilaa mahdollisesti ei voida hankkia oppilaitoksen rakennuksessa.

Sittenkun Ylihallitus oli esittänyt, että yleisten rakennusten Ylihallitus määrättäisiin tekemään piirustukset ja kustannus-arvion sellaista laajennusta ja lisärakennusta varten Porin lakkautettavana olevan alkeiskoulun rakennukseen, että lyseo voitaisiin tuohon huoneustoon sijoittaa, antoi Keisarillinen Senaatti, myöntyen siihen, tehdä mainitut piirustukset, jotka Kesäkuun 21 päivänä 1894 vahvistettiin ynnä 126,000 markkaan nouseva kustannus-ehdotus. Kesäkuun 1 päivänä 1895 muutti lyseo mainittuun huoneustoon ja alkoi siinä toimintansa seuraavan syyslukukauden alusta.

Lokakuun 20 päivänä 1893 myönnettiin 280 markan määräraha kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten pantavaksi lyseon vuosirahansääntöön niin kauaksi kuin sitä tarvittiin. Kesäkuun 20 päivänä 1895 myönnettiin 4,729 markkaa voimistelukapineiden ja koulukaluston hankkimiseksi sekä erinäisten oppilaitoksen muuttamisesta uuteen huoneustoonsa johtuvien kustannusten suorituksiksi. Kesäkuun 1 päivästä 1896 suoritetaan määräraha poltinpuita ja valoa varten, 1,000 markan sijasta, 1,600 markalla vuodessa ja Syyskuun 1 päivästä 1896 200 markan vuotuinen määräraha talonmiehen palkkaamiseksi.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 160, 165 ja 182 oppilasta.

Kouluneuvosto: Filosofianmaisteri F. I. Färling (puheenjohtajana), filosofianmaisteri K. G. Ollonqvist, pastori L. W. Häggström, kolleega E. V. Selin ja kansakouluntarkastaja O. Lilius.

Alkeiskoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Lukuvuoden 1894—1895 lopussa lakkasi koulu toiminnastaan. Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Toukokuun 21 päivältä 1895 pantiin Syyskuun 1 päivästä samana vuonna lakkautusluokalle koulussa jälellä olevat kolleegat E. W. Selin ja F. I. Färling, jonka ohessa määrättiin, että koulun arkisto, kirjasto, opetuskalusto ja mitä sen kalustosta havaittiin käytettäväksi kelpaavaksi oli jätettävä paikkakunnan lyseolle sekä koulukassan rahallinen säästö Suomen koulurahastoon lähetettävä. Koulun stipendirahastoista määräsi Keisarillinen Senaatti Toukokuun 28 päivänä 1895 että Turun Tuomiokapitulin hallittavana oleva rahasto oli Tuomiokapitulin toimenpiteen mukaisesti käytettävä jonkun muun kaupungissa olevan oppilaitoksen hyväksi, ja että kahdesta muusta rahastosta toinen oli jätettävä suomalaiselle lyseolle, ja toinen, lahjoittajain lausuman toivomuksen mukaisesti, paikkakunnan yksityiselle ruotsalaiselle yhteiskoululle.

Koulussa kävi lukuvuonna 1893—1894 kahdella luokalla 8 ja 1894—1895 yhdellä luokalla 4 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri, hovineuvos K. P. Malmgren (puheenjohtajana), kunnallisneuvos R. Junnelius, oikeusraatimies J. A. Hjorth, konsuli F. H. Malin ja varatuomari F. L. Stolt.

Maarianhamina.

Alkeiskoulu. Mitään muutosta koulun opettajakunnassa ei ole tapahtunut. Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega I. F. Bergroth.

Koulussa kävi 1893—1896 kahdella valtion ylläpitämällä luokalla, eri vuosina 20, 25 ja 36 oppilasta.

Kouluneuvosto: Varakonsuli H. F. Tamelander (puheenjohtajana), kaupunginlääkäri E. A. Tollet, henkikirjuri E. Söderlund, merikoulun opettaja J. N. Schröder ja kauppias F. Jaatinen.

Hämeenlinna.

Klassillinen lyseo. Virkaero myönnettiin Syyskuun 1 päivästä 1895 saksan kielen opettajattarelle A. E. Tallqvist'ille ja seuraavan Joulukuun 7 päivänä määrättiin saksan kielen opettajaksi filosofian kandidaatti Axel Emil Rosendahl. Koetteeksi määrätty laulun-opettaja Karl Ernst Eklund on kahdena viimekuluneena lukuvuonna nauttinut virkavapautta opinnoita varten ja laulun-opettajanvirkaa on hoitanut apulaiskolleega A. Sieberg. Voimistelun-opettajanvirka ei ole koko nyt puheen-alaisena aikana ollut vakinaisesti täytettynä.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori K. O. Lindeqvist.

Marraskuun 6 päivänä 1894 myönnettiin 280 markan korotus lyseon vuosirahansääntöön pantuun 280 markan palkkioon opettajan palkkaamiseksi kreikkalais-venäläisessä uskon-opissa.

Oppilasten luku oli kolmena lukuvuonna 1893—1896, eri vuosina 235, 220 ja 216.

Kouluneuvosto: Lääninkamreeri G. W. Liukkonen (puheenjohtajana), lääninsihteeri K. Anthoni, kollegineuvos C. A. Bartram, pastori A. O. Appelqvist ja vankilantirehtori P. A. Brofeldt.

Tampere.

Reaalilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Maaliskuun 12 päivänä 1894 annettiin valtuuskirja kahdeksi koetusvuodeksi määrätylle ruotsin kielen kolleegalle R. E. Saxén'ille ja Maaliskuun 28 päivänä 1896, Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Tammikuun 16 päivältä samana vuonna,

voimistelun-opettajalle J. L. Nordin'ille voimistelun kolleegavirkaan. Sittenkun koetteeksi määrätty englannin kielen opettajatar E. Törngren Syyskuun 5 päivänä 1894 pyynnöstään oli saanut virkaeron, määrättiin samaan virkaan Joulukuun 7 päivänä 1895 Johanna Sofia Granström. Laulun opettajatar V. A. Forsström siirtyi lukuvuoden 1896—1897 alusta opettajattarenvirkaan Raahan seminaarissa.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori Relander.

Maaliskuun 10 päivänä 1896 hyväksyi ja vahvisti Keisarillinen Senaatti piirustukset ynnä 38,600 markkaan nousevan kustannus-arvion reaalilyseon rakennuksen laajennusta varten rakentamalla lisää uuden juhla- ja voimistelusalin sekä laittamalla vahtimestarin-asunnon rakennuksen kellarikerrokseen.

Erinäisiä ylimääräisiä määrärahoja on myönnetty osaksi tarpeellisten kouluhuonekalujen ostamiseksi osaksi sähkövalaistuksen hankkimiseksi lyseon huoneustoihin.

Oppilaitoksessa kävi kolmena lukuvuonna 1893—1896, eri vuosina 209, 220 ja 224 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pormestari F. W. Procopé (puheenjohtajana), kauppaneuvos L. J. Hammarén, tehtailija H. Liljeroos ja kunnallisneuvos C. V. Åkerlund.

Alkeiskoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Marraskuun 17 päivänä 1894 annettiin valtuuskirja koetteeksi määrätylle venäjän ja saksan kielten kollegalle V. Andelin'ille. Sittenkun matematiikan ja luonnonhistorian kolleega E. V. Emeleus pyynnöstään oli saanut virkaeron Syyskuun 1 päivästä 1895, hoitaa virkaa edelleen vikario, Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan Toukokuun 7 päivältä 1895. Laulun-opettajatar V. A. Forsström on lukuvuoden 1896—1897 alusta siirtynyt opettajattarenvirkaan Raahan seminaarissa.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Dahlström.

Oppilasluku oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 33, 28 ja 24.

Kouluneuvosto: Kauppias G. O. Sumelius (kuollut), kapteeni F. Mörten gren (puheenjohtajana), pastori F. O. Sandberg, pankinkonttorinjohtaja J. W. Enqvist ja filosofianmaisteri A. Elving.

Viipuri.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Helmikuun 22 päivänä 1894 kuoli kreikan ja latinan kielten lehtori C. Nylenius. Sittenkun ranskan kielen opettajatar V. Lindeqvist, joka ei ollut ryhtynyt virkaansa hoitamaan, vaan saamallaan luvalla oli palvellut Nikolainkaupungin lyseon yksityisellä reaalilinjalla, oli määrätty saksan ja ranskan kielten opettajanvirkoihin viime-

mainittuun lyseoon, annettiin Kesäkuun 8 päivänä 1896 virkavahvistuskirja ranskan kielen opettajanvirkaan rouvalle Berta Witting'ille. Virkaero myönnettiin pyynnöstä piirustuksen opettajattarelle Selma Scheffer'ille Syyskuun 1 päivästä 1896.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori Bergroth.

Viipurin kaupunginvaltuusmiesten alamaisesta anomuksesta annettiin Kesäkuun 14 päivänä 1894 armollinen suostumus, että Viipurin ruotsalaisen klassillisen lyseon reaalilinjaa saatiin, kaupunginvaltuusmiesten ehdottaman opetuskaavan mukaan, seuraavan lukuvuoden alusta luokka luokalta laajentaa ja kymmenen vuoden ajaksi järjestää myöskin lyseon neljälle korkeimmalle luokalle, ehdolla että kaupunki niinhyvin tarpeen mukaan opetusta varten reaalilinjalla, johon Ylihallitus määrää opettajat, oppilaitoksen rehtorille maksaa tarvittavat varat, kuin myöskin osoittaa, paitsi mahdollisesti tarvittavia kouluhuonekaluja, tarpeelliset huoneet ynnä lämmön ja valon niille puheen-alaisille reaaliluokille, joille tarvittavaa tilaa mahdollisesti ei voida valmistaa oppilaitoksen rakennuksessa. Tämän johdosta käski Keisarillinen Senaatti Ylihallituksen antaa lausunto, eikö mainitussa lyseossa avonaiseksi joutuvia latinan kielen opettajanvirkoja pitäisi, samoin kuin Keisarillinen Senaatti oli Helmikuun 5 päivänä 1890 määrännyt yhtäläisistä viroista Nikolainkaupungin klassillisissa lyseoissa ja Oulun ruotsalaisessa lyseossa, jättää toistaiseksi täyttämättä. Noudattaen tätä käskyä ilmoitti Ylihallitus, että avonaista latinan ja kreikan kielten lehtorinvirkaa, Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan Helmikuun 10 päivältä 1892, toistaiseksi hoiti tuntiopettaja, sekä esitteli, eikö, koska kahdessa toisessa latinan kielen opettajanvirassa, eli lehtorin- ja kolleegianvirassa, nykyään oli vakinainen opettaja, Ylihallituksen sallittu vast'edes, kun nämät virat joutuivat avonaisiksi, tehdä se esitys asiassa, johon asianhaarat silloin voivat antaa aihetta. Tähän Ylihallituksen esitykseen suostui Keisarillinen Senaatti Kirkollis-asiaiden Toimikunnan kirjelmän mukaan Syyskuun 20 päivältä 1894.

Määräraha poltinpuita ja valoa varten korotettiin Syyskuun 1 päivästä 1894 2,200 markasta 2,600 markaksi ja Kesäkuun 28 päivänä 1894 myönnettiin 2,399 markkaa vesijohdon laittamista varten koulun rakennukseen. Muutoin on kaksi pienempää määrärahaa myönnetty viimeainittuun määrärahaan ja koulurahastoon tulleiden vajavuuksien täyttämiseksi.

Kolmena lukuvuonna 1893—1896 oli oppilasmäärä, eri vuosina 137, 149 ja 150

Kouluneuvosto: Professori G. J. Strömborg (puheenjohtajana), kauppaneuvos W. Hackman, konsuli C. Borenus, hovioikeudenneuvos A. Spåre ja pastori S. F. Gräsbeck.

Klassillinen lyseo, jossa suomi opetuskielenä. Avonaiseen matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaan sai filosofianlisenasiaatti Uno Alfons Saxén Helmi-

kuun 16 päivänä 1894 valtuuskirjan. Syyskuun 23 päivänä 1894 kuoli latinan ja suomen kielen kolleega A. E. Skogberg, jonka jälkeen filosofianmaisteri Emil Huhtinen Huhtikuun 18 päivänä 1896 valtuutettiin mainittuun virkaan. Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Tammikuun 16 päivältä 1896 annettiin Huhtikuun 4 päivänä 1896 voimistelun-opettajalle M. F. Alfthan'ille valtuuskirja voimistelun kolleganvirkaan.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori Walle.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 186, 191 ja 198 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos D. W. Åkerman (puheenjohtajana), pankintirehtööri K. A. Castrén, sairashuoneenlääkäri W. J. Starck, hovioikeuden ylimääräinen viskaali J. Zitting ja kollegin-asessori C. J. von Zweyberg (kuollut).

Reaalilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Tähän muodostumassa olevaan oppilaitokseen tuli lukuvuoden 1896—1897 alusta kuudes luokka. Toukokuun 23 päivänä 1895 kuoli historian, maantieteen ja suomen kielen kolleega O. F. Hypén, ja hoitaa mainittua virkaa Toukokuun 1 päivään 1897 vikario. Muutoin ovat toistaiseksi jällellä olevaa venäjän ja saksan kielten kolleganvirkaa entisessä alkeiskoulussa sekä uskonnon, laulun ja voimistelun opettajanvirkoja hoitaneet vikariot. Rehtorina on edelleen ollut kolleega Zilliacus.

Ylihallituksen esityksestä antoi Keisarillinen Senaatti tehdä piirustukset uutta rakennusta varten reaalilyseolle ynnä 184,900 markkaan nousevan kustannus-arvion. Sittenkun oli saatu armollinen lupa saada tarkoitukseen käyttää sanottu määrä, tehtiin uusi talo Rakennus-ylihallituksen toimesta ja jätettiin Syyskuun 1 päivästä 1896 reaalilyseon käytettäväksi. Entisen alkeiskoulun, reaalilyseon siihen asti käyttämä talo annettiin suomalaiselle tyttökoululle.

Erinäisiä ylimääräisiä määrärahoja on myönnetty opetusneuvojen, kouluhuonekalujen ja tarvekaluston hankkimiseksi, tontin ja kadun puhtaana-pitämiseksi y. m. kuin myöskin Kesäkuun 10 päivänä 1896, 4,395 markan määräraha sähkövalaistuksen hankkimiseksi, 3,700 markkaa erityisen voimistelusalin sisustukseksi ja 5,113 markkaa vesijohdon, voimistelukaluston y. m. suoritukseksi.

Oppilasmäärä oli 1893—1896 5 luokalla, eri vuosina 110, 119 ja 131.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos A. H. Snellman (puheenjohtajana), pankintirehtööri F. Heikel, kaupunginlääkäri Th. Thesleff, maalarimestari G. Timonen ja pastori E. Fabritius.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Sittenkun Ylihallitus, niinkuin yllä on mainittu Turun ruotsalaisesta tyttökoulusta kerrottaessa, oli myönty-

nyt viranvaihtoon ensinmainitun koulun ja Viipurin ruotsalaisen tyttökoulun johtajatarten kesken, annettiin Heinäkuun 21 päivänä 1894 valtuuskirja Inez Sofia Zilliacus'elle viimeainitun koulun johtajattarentoimeen.

Kesäkuun 28 päivänä 1894 myönnettiin 2,362 markan ylimääräinen määräraha vesi- ja laskujohdon hankkimiseksi koulun rakennukseen.

Heinäkuun 23 päivänä 1896 annetussa resolutsiossa myönsi Keisarillinen Senaatti johtajatar Zilliacus'elle y. m. luvan perustaa Viipurin kaupunkiin yksityinen oppilaitos nimeltä »Jatkokurssit Viipurin ruotsalaiseen tyttökouluun«.

Oppilasten luku oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 126, 128 ja 131.

Kouluneuvosto: Lääninsihteeri A. L. von Knorring (puheenjohtajana), valtioneuvoksenrouva E. Frankenhaeuser, professorinrouva Ch. Strömborg, pataljoonanlääkäri P. Collander ja hovioikeuden-asessori L. Godenhjelm.

Tyttökoulu, jossa suomi opetuskielenä. Muutoksia opettajakunnassa ei ole puheen-alaisena aikana tapahtunut.

Koulu sijoitettiin lukuvuoden 1896—1897 alusta reaalityseon entiseen taloon. Sen tarpeellista laajennusta varten myönnettiin 17,500 markan määräraha kuin myöskin 3,500 markkaa vesijohdon hankkimiseksi.

Oppilasten lukumäärä oli noina kolmena lukuvuonna 1893—1896, eri vuosina 163, 174 ja 173.

Kouluneuvosto: Kollegin-asessori G. Z. Sandman (puheenjohtajana), kappalainen K. G. Sirén, hovioikeudenneuvos E. Fabritius sekä rouvat H. Winter ja C. Åkerman.

Kotka.

Alkeiskoulu. Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmässä Syyskuun 5 päivältä 1895 katsoi Keisarillinen Senaatti sattuneesta syystä hyväksi ajan voittamiseksi ja helpoittaaksensa koulun aiottua muodostamista viisiluokkaiseksi yhteiskouluksi sallia, että reaalityseoita varten Kesäkuun 7 päivänä 1893 vahvistettua opetuskaavaa saatiin lukuvuoden alusta koulussa noudattaa ja myöskin nais-oppilaita siihen ottaa. Armollisessa kirjeessä Heinäkuun 29 päivältä 1896 määrättiin, että Kotkan kaupungissa ylläpidetty kaksiluokkainen alkeiskoulu, jossa opetus toimitetaan kahdella kielellä, ruotsiksi ja suomeksi, oli Elokuun 31 päivänä 1896 lakkautettava ja luovutettava »Kotkan suomalaisen yhteiskoulun kannattajayhdistys« nimiselle, tämän oppilaitoksen ylläpitämiseksi siinä kunnassa perustetulle yhdistykselle. Samalla annettiin armollinen suostumus, että koulu saatiin muodostaa ja laajentaa viisiluokkaiseksi suomenkieliseksi yhteiskouluksi, jossa suoritetaan yhtäläisiä päät-

tyviä kurseja kuin valtion reaalityseojen viidellä alimmalla luokalla, sekä että yhdistys sai nauttia vuotuista apurahaa yleisistä varoista suoritettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1896 3,000 markkaa kutakin toiminnassa olevaa luokkaa kohti tahi kaikkiaan 15,000 markkaa ehdolla, että oppilasluku keskimäärin oli vähintäänkin 12 kullakin luokalla ja että oppilasten koulumaksut määrättiin samojen perusteitten mukaan kuin valtion oppilaitoksissa; muutoin oli alkeiskoulun huone-, tarve- ja opetuskalut sekä kirjasto jätettävä vielä mainitulle yhdistykselle maksutta yhteiskoulun hyväksi käytettäväksi.

Tammikuun 27 päivänä 1896 myönnettiin 400 markkaa erityisen voimistelun opetuksen hankkimiseksi tyttö-oppilaille sekä niiden naisellista hoitoa ja silmälläpitämistä varten, kuin myöskin 852 markkaa erinäisien uusien koulu- ja tarvekalujen ostamiseksi.

Lokakuun 7 päivänä 1896 määräsi Keisarillinen Senaatti että alkeiskoulun rahasto, 699 markkaa 56 penniä, oli Valtiokonttoriin lähetettävä maamme koulurahastoon pantavaksi sekä koulun arkisto jätettävä kaupungin maistraatille ja että kolleega Hj. Lilius oli, Syyskuun 1 päivästä 1896 lukien pantava lakkautusluokalle.

Koulussa kävi kolmena lukuvuonna 1893—1896, eri vuosina 16, 13 ja 51 oppilasta.

Kouluneuvosto: Konsuli W. Cadenius (puheenjohtajana), kruununnimismies E. Sallmén ja konsuli M. Südel.

Mikkeli.

Klassillinen lyseo. Maaliskuun 8 (20) päivänä 1894 nimitettiin arnessa lehtori J. H. Päivärinta Lammin kirkkoherraksi oikeudella saada heti ottaa kirkkoherrakunta haltuunsa; Lokakuun 29 päivänä 1895 annettiin valtuuskirja lyseon ruotsin ja suomen kielten kolleegalle F. H. Alopaeus'elle uskonnon, logiikan ja suomen kielen lehtorinvirkaan. Elokuun 26 päivänä 1894 kuoli latinan kielen lehtori, rehtori M. G. Hackzell; kun leski ja viisi alaikäistä lasta on saanut 2 ylimääräistä armovuotta, täytetään virka vasta Toukokuun 1 päivästä 1898. Saksan kielen opettajanvirkaan määrättiin Helmikuun 13 päivänä 1894 lyseon ranskan kielen opettajatar J. M. S. Loenbom.

Rehtorintointa toistaiseksi hoitamaan määräsi Keisarillinen Senaatti Maaliskuun 10 päivänä 1896 lehtorin A. G. Borg'in; vararehtoriksi on Ylihallitus määrännyt lehtori Alopaeus'en.

Lyseossa kävi noina kolmena lukuvuonna 1893—1896, eri vuosina 127, 127 ja 140 oppilasta.

Koulunewosto: Entinen piirilääkäri H. G. Hällström (puheenjohtajana), sairashuoneenlääkäri E. A. Hillbom, pormestari G. P. Alopaeus, tuomari F. W. Hjelmmann ja pastori K. G. Markkula.

Heinola.

Alkeiskoulu. Marraskuun 24 päivänä 1894 kuoli kolleega E. G. L. Colliander, ja hoitaa, Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Huhtikuun 1 päivästä 1896, hänen kolleeganvirkaansa matematiikassa ja luonnonhistoriassa toistaiseksi vikario. Toukokuun 18 päivänä 1894 määrättiin opettajakandidaatti Adolf Severin Nylund kahtena koetusvuotena hoitamaan venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa Syyskuun 1 päivästä samana vuonna. Marraskuun 16 päivänä 1895 annettiin virkavahvistuskirja koetteeksi määrätylle laulun-opettajalle H. E. Cederblad'ille. Voimistelun-opettajanvirkaa hoitaa edelleen vikario.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Grönros.

Koulussa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 57, 57 ja 65 oppilasta (poikia ja tyttöjä).

Koulunewosto: Kihlakunnantuomari A. E. Adler (puheenjohtajana), pormestari A. E. Andersson, piirilääkäri A. E. Jahnsson, kappalainen J. E. Laakso ja raatimies C. F. Aminoff.

Savonlinna.

Reaalilyseo. Sittenkun Ylihallitus oli myöntynyt lehtorien J. Mustakallion Savonlinnassa ja S. J. E. Lagus'en Kuopiossa viranvaihtoon, annettiin jälkimmäiselle Huhtikuun 17 päivänä 1894 siirtovaltuuskirja uskonnon ja ruotsin kielen lehtorinvirkaan Savonlinnan reaalilyseossa. Syyskuun 1 päivästä 1895 siirtyi lehtori F. O. Rapola Porin lyseoon, jonka jälkeen valtuuskirja historian, maantieteen ja suomen kielen lehtorinvirkaan annettiin Heinäkuun 8 päivänä 1896 filosofianlisensiaatille Karl Johan Jaakko Forsman'ille. Huhtikuun 6 päivänä 1896 kuoli matematiikan, fysiikan ja kemian lehtori K. A. Snellman. Koetteeksi määrätty venäjän kielen kolleega I. A. V. Sevón sai valtuuskirjan virkaansa Toukokuun 8 päivänä 1894. Voimistelun-opettajanvirkaa on hoitanut vikario.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut lehtori Buddén.

Oppilaitoksessa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 127, 127 ja 118 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kihlakunnantuomari H. F. Forss (puheenjohtajana), kunnallisneuvos O. Hedlund, kauppias A. Auvinen, raatimies J. Strömberg ja pormestari A. E. Breitholtz.

Kuopio.

Klassillinen lyseo. Huhtikuun 17 päivänä 1894 annettiin siirtovaltuuskirja uskonnon, logiikan ja ruotsinkielen lehtorinvirkaan Savonlinnan reaali-lyseon lehtorille J. Mustakalliolle, joka oli vaihtanut virkaa Kuopion lyseon samojen aineiden lehtorin Lagus'en kanssa. Kolleega A. A. Bergroth siirtyi Syyskuun 1 päivästä 1894 Turun suomalaisen lyseon kolleeganvirkaan ja Heinäkuun 21 päivänä 1894 oli valtuuskirja matematiikan kolleeganvirkaan annettu Jyväskylän lyseon kolleegalle J. B. Ståhlberg'ille, joka astui virkaan Syyskuun 1 päivänä 1895. Koetteeksi määrätty venäjän kielen kolleega J. Friman kuoli Kesäkuun 8 päivänä 1894 ja virkaan valtuutettiin Heinäkuun 4 päivänä 1896 filosofianmaisteri Juhana Pietari Tirkkonen. Voimistelun kolleeganvirkaan annettiin Kesäkuun 30 päivänä 1896 valtuuskirja vänrikille Fredrik Vilhelm Favorin'ille.

Kesäkuun 21 päivänä 1894 määräsi Keisarillinen Senaatti lehtorin E. Winterin toistaiseksi hoitamaan rehtorintointia lyseossa; vararehtoriksi on Ylihallitus määrännyt lehtorin K. O. G. Hannikaisen.

Oppilasten lukumäärä oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 186, 191 ja 190.

Kouluneuvosto: Pispä G. Johansson (puheenjohtajana), tuomiokapitulinsihteeri K. A. Herckman, kassööri I. Niskanen, kaupunginlääkäri J. V. Johnson ja kihlakunnantuomari A. F. Andersin.

Tyttökoulu. Elokuun 22 päivänä 1895 kuoli matematiikan ja fysiikan kolleega O. R. W. Wallenius.

Koulussa kävi 1893—1896, eri vuosina 90, 87 ja 75 oppilasta.

Kouluneuvosto: Tuomioprovasti J. Schwartzberg, kolleega J. M. Salenius sekä rouvat L. Kantele, E. Stenius (puheenjohtajana) ja M. Canth.

Joensuu.

Klassillinen lyseo. Marraskuun 11 päivänä 1894 kuoli latinan lehtori E. Hertz, jonka jälkeen jäänyt leski ja kolme alaikäistä lasta ovat saaneet yhden ylimääräisen armovuoden, niin että virka täytetään vasta Toukokuun 1 päivästä 1897.

Sittenkun ranskan kielen opettajatar M. Keinänen oli siirtynyt opettajattarenvirkaan Turun suomalaisessa tyttökoulussa 1894 vuoden alusta, ei virkaa voitu lähimpänä aikana, hakukelpoisten hakijain puutteessa vakinaisesti täyttää; Marraskuun 30 päivänä 1895 annettiin virkavahvistuskirja siihen Eva Rosalie Collan'ille.

Joulukuun 30 päivänä 1894 määräsi Keisarillinen Senaatti kolleegan D. A. Vallen toistaiseksi hoitamaan rehtorintointia lyseossa; vararehtoriksi on Ylihallitus määrännyt lehtorin K. L. Cannelin'in.

Toukokuun 4 päivänä 1894 myönnettiin 8,559 markan ylimääräinen määräraha huone- ja tarvekalujen hankkimiseksi uudesta rakennettuun koulurakennukseen, johon lyseo seuraavana kesänä muutettiin. Syyskuun 24 päivänä 1896 myönnettiin 300 markkaa vuosittain lyseon tonttialueen ynnä katuosien ja ulkokuoneiden puhtaana pitämiseksi sekä 200 markkaa vahtimestarin palkan lisäksi. Sittenkun ylimääräisiä määrärahoja kaksi eri kertaa oli myönnetty määrärahaan poltinpuita ja valoa varten syntyneen vajavuuden suoritukseksi, maksetaan tätä määrärahaa lukuvuoden 1896—1897 alusta 2,000 1,000 markan sijasta.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 134, 131 ja 151 oppilasta.

Kouluneuvosto: Metsänhoitaja O. Neovius (ennen puheenjohtajana, nyt jo poismuuttanut), laamanni V. Nystén, kauppaneuvos F. Neppenström, piirilääkäri K. B. Nohrström (puheenjohtajana) ja entinen piirilääkäri H. Hällström.

Nikolainkaupunki.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Helmikuun 28 päivänä 1894 kuoli luonnontieteiden lehtori G. E. Boehm; yksi ylimääräinen armovuosi on myönnetty leskelle ja seitsemälle alaikäiselle lapselle.

Maaliskuun 28 päivänä 1894 annettiin valtuuskirja filosofian kandidaatille Eliel Vest'ille maantieteen ja ruotsin kielen kolleeganvirkaan. Toukokuun 25 päivänä 1895 kuoli venäjän kielen kolleega ja ranskan kielen opettaja, kollegin-asessori N. Hedvall. Tammikuun 1 päivästä 1897 siirrettiin suomen kielen kolleega, lehtori A. R. Pelander yhtäläiseen virkaan Turun ruotsalaiseen klassilliseen lyseoon, jossa hän myöskin vuonna 1896 hoiti saman viran sijaisuutta.

Maaliskuun 28 päivänä 1895 kuoli saksan kielen opettaja, entinen lehtori, professori J. O. I. Rancken, jonka jälkeen virkavahvistuskirja virkaan annettiin Joulukuun 7 päivänä 1895 Viipurin ruotsalaisen lyseon ranskan kielen opettajalle K. V. G. Lindeqvist'ille, joka samana päivänä määrättiin myöskin ranskan kielen opettajaksi kolleega Hedvall'in jälkeen.

Lokakuun 27 päivänä 1895 vapautettiin lehtori Almberg pyynnöstään rehtorintoimesta, jonka ohessa Keisarillinen Senaatti rehtoriksi määräsi lehtori Rosenqvist'in.

Helmikuun 11 päivänä 1896 myönnettiin 2,197 markan ylimääräinen määräraha kouluhuonekalujen laittamista varten ja voimistelukaluston hankkimiseksi.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1893--1896, eri vuosina 210, 221 ja 222 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeuden-asessorit C. Carp (puheenjohtajana), A. Tujulin ja J. A. Rehnström, pormestari V. Cajanus ja kaupunginlääkäri K. K. Ekholm.

Reaalilyseo, jossa suomi opetuskielenä. Valtuuskirjoja on annettu Joulukuun 8 päivänä 1894 filosofiankandidaatille Lars Johannes Ingman'ille uskonnon ja suomen kielen lehtorinvirkaan sekä Oulun suomalaisen lyseon lehtorille, filosofianlisensiaatti P. A. Heinricius'elle matematiikan, fysiikan ja kemian lehtorinvirkaan, joihin virkoihin astuttiin lukuvuoden 1894—1895 lopussa. Myöskin uudestaan laitettut ranskan ja saksan kielten sekä luonnonhistorian ja maantieteen lehtorinvirat ovat toistaiseksi vakinaisesti täyttämättä.

Valtuuskirjoja on vielä annettu Joulukuun 1 päivänä 1894 filosofianmaisterille Emil Nordqvist'ille venäjän kielen kolleeganvirkaan ja Heinäkuun 7 päivänä 1896 Erik Johannes Wasenius'elle voimistelun kolleeganvirkaan. Virkavahvistuskirja annettiin Elokuun 19 päivänä 1896 koetteeksi määrätylle piirustuksen ja kaunokirjoituksen opettajalle arkkitehti Alfred Wilhelm Stenfors'ille.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Levón.

Armollisessa kirjeessä Syyskuun 13 päivältä 1894 määrättiin, oppilaitoksen kouluneuvoston Ylihallitukseen tekemän esityksen johdosta, että oppilaille VI--VIII luokalla oli, sittenkun se lukujärjestys, joka pantiin toimeen Senaatin 7 päivänä Kesäkuuta 1893 reaalilyseolle vahvistaman lukukaavan kautta, on edennyt ensinmainittuun luokkaan asti, myönnettävä vapaus vaihtaa ranskan ja englannin kielet sekä piirustus latinaan ja että sellainen vaihto kuudennella luokalla sai tapahtua, jos vähintään viisi oppilasta siihen ilmoittautui, mutta että sitä vastoin oppilas, joka kuudennella luokalla siten oli joutunut klassilliselle linjalle, oli oikeutettu seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla saman linjan mukaan jatkamaan kurssiaan, osaa-ottavain lukumäärästä huolimatta, kuitenkin sillä ehdolla ja edellytyksellä ett'ei tästä syntynyt mitään valtiomenoa; ja määrättiin vihdoin, että tämä järjestely oli pysyvä voimassa aluksi viitenä lukuvuonna. Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmässä samalta päivältä määräsi Keisarillinen Senaatti, että kustannus

siten laitettavaksi myönnetystä latinalinjasta, joka voi tulla toimeen lukuvuoden 1898--1899 alusta, on suoritettava Baeckin lahjoitusrahaston korkovaroista.

Vuosirahansääntö on vahvistettu erittäin kutakin lukuvuotta varten, ja lukuvuoden 1896—1897 alusta panttiin siihen 280 markan määräraha vuodessa kreikkalais-venäläisen uskonnon-opetuksen suoritukseksi. Muutoin on ylimääräisiä määrärahoja erinäisiä kertoja myönnetty kouluhuone-, tarve- ja opetuskalujen ostamista varten, kuin myöskin sähkövalaistuksen hankkimiseksi kouluhuoneustoon y. m.

Sittenkun maan koulurahastosta oli armossa myönnetty 180,000 markkaa rakennuksen laittamiseksi reaalilyseolle kaupunginvaltuusmiesten sitä varten luovuttamalle tontille, hyväksyi ja vahvisti Keisarillinen Senaatti Toukokuun 6 päivänä 1896 Rakennusylivaltakunnan tarkoitusta varten laatimat piirustukset ja käski saman ylivaltakunnan suorittamaan työn.

Oppilaitoksessa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 135, 143 ja 171 oppilasta.

Kouluneuvosto: Lyseonlehtori Hj. Hjelt (puheenjohtajana), kauppaneuvos C. J. Hartman, pataljoonanlääkäri E. E. Pfaler, hovioikeudennotario O. J. Revell ja tehtailija A. Sandman.

Tyttökoulu. Helmikuun 7 päivänä 1896 annettiin valtuuskirja koetteeksi määrätylle ranskan kielen opettajattarelle Emma Sofia Streng'ille.

Syyskuun 1 päivästä 1894 myönnettiin armossa 200 markan korotus vahtimestarin palkkaan. Muutoin on erinäisiä ylimääräisiä määrärahoja myönnetty, muun ohessa määrärahassa poltinpuita ja valoa varten syntyneen vajavuuden täytteeksi, joka määräraha Syyskuun 1 päivästä 1895 korotettiin 800 markasta 2,000 markkaan vuodessa.

Oppilasten luku oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 150, 141 ja 136.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri L. Runeberg (puheenjohtajana), merikapteeni K. Liljeqvist sekä rouvat I. Kihlman, A. Bruun ja G. Runeberg.

Kristiina.

Alkeiskoulu. Heinäkuun 15 päivänä 1894 kuoli laulun-opettaja J. M. Lundberg ja Syyskuun 1 päivästä 1896 siirtyi v. t. kolleega A. L. Öhberg Turun reaalilyseon kolleeganvirkaan.

Rehtorina on edelleen ollut kolleega Holmberg.

Oppilasluku oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 17, 18 ja 22.

Kouluneuvosto: Kauppaneuvos E. A. Tötterman (puheenjohtajana), kaupunginlääkäri E. Wendelin sekä kauppiaat A. Carlström ja G. Hydén.

Pietarsaari.

Alkeiskoulu. Muutoksia opettajistossa ei ole tapahtunut. Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega J. O. Nordman.

Sittenkun Pietarsaaren kaupunginvaltuusmiehet olivat alamaisesti pyytäneet lupaa saada ottaa haltuunsa paikkakunnalla oleva yksityisellä kolmannella luokalle laajennettu kaksiluokkainen alkeiskoulu sekä muodostaa ja laajentaa se viisiluokkaiseksi reaalioppilaitokseksi, jossa opetettaisiin poikia ja tyttöjä, myönnettiin pyydetty lupa armollisessa kirjeessä Syyskuun 5 päivältä 1895, jolla määrättiin, että alkeiskoulu oli, Elokuun 31 päivästä samana vuonna lukien lakkautettava ja huone-, tarve- ja opetuskaluineen ynnä kirjastoineen luovutettava kaupungille, jolle tuon uuden oppilaitoksen ylläpitämiseksi suotiin vuotuista apua yleisistä varoista suoritettavaksi kymmenen vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1895 3,000 markkaa kutakin toiminnassa olevaa luokkaa kohti, eli kaikkiaan 15,000 markkaa, ja lukuvuonna 1895—1896 kolmelta luokalta. Seuraavan Lokakuun 23 päivänä määräsi Keisarillinen Senaatti että kollegat J. O. Nordman ja J. A. Bergman olivat lukuvuoden alusta lukien pantavat lakkautusluokalle.

Oppilasten luku oli lukuvuosina 1893—1895, eri vuosina 26 ja 28.

Kouluneuvosto: Lääninrovasti V. L. Helander (puheenjohtajana), kauppaneuvos O. A. Malm ja kaupunginlääkäri G. F. Borg.

Kokkola.

Alkeiskoulu. Muutoksia opettajistossa ei ole tapahtunut. Kolleega Sandelin on edelleen hoitanut rehtorintointa. Vastaisesti avonaisiksi joutuvia virkoja ei, Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan 1 päivältä Huhtikuuta 1896, toistaiseksi täytetä vakinaisesti.

Koulussa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 36, 36 ja 37 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kappalainen J. R. Forsman (puheenjohtajana), apteek-kari F. Löfhjelm, kihlakunnantuomari K. J. Svahn, raatimies E. Silén ja piirilääkäri E. F. Staudinger.

Jyväskylä.

Klassillinen lyseo. Syyskuun 1 päivästä 1895 siirtyi matematiikan ja luonnonhistorian kolleega J. R. Ståhlberg Kuopion lyseon kolleganvirkaan. Toukokuun 9 päivänä 1896 annettiin valtuuskirja voimistelun-opettajalle G. A. Stoorelle voimistelun kolleganvirkaan.

Kouluneuvosto: Lääninsihteeri V. E. Liljeblad (puheenjohtajana), piirilääkäri K. Relander, kunnallisneuvos K. R. Åström ja pastori W. G. Aulin.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Joulukuun 5 päivänä 1893 annettiin valtuuskirja Adèle Sundborg'ille ranskan kielen ja käsitöitten opettajattarenvirkaan. Elokuun 28 päivänä 1895 myönnettiin matematiikan ja luonnontieteiden kolleegalle Pauline Hällfors'ille pyynnöstä virkaero ja eläke.

Sittenkun laulun-opettaja A. B. Kunelius Marraskuun 7 päivänä 1893 oli kuollut, annettiin Maaliskuun 12 päivänä 1894 virkavahvistuskirja laulun-opettajanvirkaan Berndt Mikael Nyberg'ille.

Koulussa kävi lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 95, 87 ja 80 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kauppias K. A. Snellman (puheenjohtajana), pataljoonanlääkäri O. V. Moberg sekä rouvat R. Snellman, A. Borg ja M. Candelin.

Tyttökoulu, jossa suomi opetuskielenä. Lokakuun 8 päivänä 1895 kuoli ranskan kielen, maantieteen ja historiallisen lukemisen opettajatar Naima Lindström ja Toukokuun 16 päivänä 1896 annettiin valtuuskirja maantieteen ja ranskan kielen opettajattarenvirkaan Anna Emilia Hägg'ille.

Piirustuksen ja kaunokirjoituksen opettajatar Charlotta Elisabeth Lundström kuoli Maaliskuun 12 päivänä 1895 ja virkaan määrättiin Joulukuun 7 päivänä samana vuonna Helmi Katarina Ahlman.

Ylimääräisiä määrärahoja on myönnetty erinäisten huone- ja tarvekalujen ostamiseksi.

Oppilasluku oli lukuvuosina 1893—1896, eri vuosina 114, 117 ja 123.

Kouluneuvosto: Rovasti W. Wallin (puheenjohtajana), sairashuoneenlääkäri K. J. von Fieandt, rouvat E. von Fieandt, M. Kivijärvi ja L. Hällfors.

Raahe.

Alkeiskoulu. Muutoksia vakinaisessa opettajistossa ei ole tapahtunut. Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega H. A. Ingman. Apulaiskollegaksi on toistaiseksi määrätty opettaja Oskar Emil Lindeqvist. Vast'edes avoimeksi joutuvia opettajanvirkoja ei, Kirkollis-asiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Huhtikuun 1 päivästä 1896, toistaiseksi täytetä vakinaisesti.

Armollisessa kirjeessä Kesäkuun 20 päivästä 1895 määrättiin että tyttöjäkin saatiin seuraavan lukuvuoden alusta ottaa oppilaiksi kouluun, ollen he velvolliset suorittamaan yhtäläiset lukukausimaksut, kuin on vahvistettu tyttökouluja varten maaseudulla, kuin myöskin että 500 markan määräraha

oli pantava koulun vuosirahansääntöön mainittujen oppilasten voimistelun opetusta varten sekä naisellisen hoidon ja silmälläpidon hankkimiseksi heille; kaikki sillä edellytyksellä, että kaupunki niinkään suorittaa 500 markkaa vuotuisiin menoihin sanottua tarkoitusta varten.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna 1893—1896, eri vuosina 31, 31 ja 45.

Kouluneuvosto: Pormestari A. Luoma (puheenjohtajana), piirilääkäri J. Martola, kauppias K. A. Almgren, leipurimestari C. P. Kokkare ja apteek-kari A. Tennander.

Kajaani.

Alkeiskoulu. Armollisella kirjeellä Syyskuun 5 päivältä 1895 julistettiin koulu lakkautetuksi lähinnä edellisen lukuvuoden lopusta Elokuun 31 päivästä 1895 ja luovutettiin huone-, tarve- ja opetuskaluineen ynnä kirjastoineen Kajaanin kaupungille, jonka sallittiin muodostaa ja laajentaa se viisiluok-kaiseksi kunnallis- tai porvarikouluksi, missä opetettiin poikia ja tyttöjä ja johon saatiin myöskin laittaa klassillinen linja siten, että latinan opetus pantiin toisella ja kolmannella luokalla saksan, käsitöitten ja piirustuksen sijaan. Kunnalliskoulun ylläpitämiseksi suotiin kaupungille vuotuista apua yleisistä varoista kymmenen vuoden ajaksi, laskettuna Syyskuun 1 päi-västä 1895, 3,000 markkaa kutakin toiminnassa olevaa luokkaa kohti eli kaikkiaan 15,000 markkaa sekä oikeutti Keisarillinen Senaatti kaupungin hyyryttä Syyskuun 1 päivään 1899 käyttämään valtion alkeiskoululle sanot-tuun aikaan asti vuokrattua kouluhuoneustoa. Valinnallisen latinan opetuksen suorituksella 2:lla ja 3:lla luokalla myönnettiin sen ohessa apua Baeck'in lahjoitusrahastosta kaikkiaan 13 tunnista viikossa 1,820 markkaa, ehdolla kuitenkin että 2:lla luokalla vähintäänkin viisi oppilasta käytti hyväkseen mainittua opetusta. Elokuun 20 päivänä 1896 on Keisarillinen Senaatti sallinut että sanottua apurahaa saatiin suorittaa myöskin kolmesta oppilaasta 2:lla luokalla.

Marraskuun 19 päivänä 1895 määrättiin että kolleegat H. A. Ticcander ja R. W. Lindgren olivat pantavat lakkautusluokalle Syyskuun 1 päivästä samana vuonna.

Oppilasluku oli lukuvuosina 1893—1895, eri vuosina 15 ja 14.

Kouluneuvosto: Sahanhoitaja J. D. Ikonen (puheenjohtajana), raati-miehet A. Rimpiläinen ja A. Tervo, apteekkari G. Granberg sekä kauppias C. P. Berg.

Tammisaari.

Tammikuun 22 päivänä 1895 antoi Keisarillinen Senaatti luvan yksityisen *tyttökoulun* laajentamiseen seuraavasta lukuvuodesta alkaen viidennellä luokalla. Oppilasluku 1893—1896: 28, 33 ja 46.

Syyskuun 22 päivänä 1896 antoi Ylihallitus, tehdystä pyynnöstä, yksityisen tyttökoulun johtokunnalle luvan ottaa haltuunsa ja ylläpitää se kaksiluokkainen *valmistava koulu*, jonka yksityis-opettajatar I. Granqvist Keisarillisen Senaatin resolutsioonin nojalla Heinäkuun 15 päivältä 1890 oli perustanut Tammisaaren kaupunkiin.

Hankoniemi.

Marraskuun 12 päivänä 1895 salli Keisarillinen Senaatti että Keisarillisen Senaatin resolutsioonin nojalla Elokuun 12 päivältä 1891 perustettu yksityinen yhteiskoulu, joka oli aijottu muodostaa neliluokkaiseksi, saatiin muodostaa viisiluokkaiseksi *porvarikouluksi*, jossa opetettaisiin poikia ja tyttöjä ja noudatettaisiin samaa opetuskaavaa ja samoja oppikursseja, kuin valtion reaalilyseoitin viidelle ensimmäiselle luokalle on vahvistettu; ja suotiin Hankoniemen kaupungille armossa valtioapua 3,000 markkaa kutakin toiminnassa olevaa luokkaa kohti, tahi yhteensä 15,000 markkaa vuodessa suoritettavaksi kymmenen vuoden aikana, Syyskuun 1 päivästä 1894 lukien. Oppilasmäärä 1894—1896: 42 (17 poikaa ja 25 tyttöä), 51 (20 poikaa ja 31 tyttöä).

Turku.

Elokuun 29 päivänä 1895 annettiin tarkoitusta varten muodostuneelle yhdistykselle lupa perustaa ja ylläpitää *suomalainen jatko-opisto*, jonka ohessa sisäänjätetty ehdotus säännöiksi yhdistykselle vahvistettiin.

Heinäkuun 23 päivänä 1896 saivat johtajatar G. Frietsch, senaattori, vapaaherra S. V. von Troil, kuvernööri W. von Kraemer y. m. luvan liittyen *ruotsalaiseen tyttökouluun* perustaa kolme yksityistä *jatko-luokkaa* hankkiakseen ensi sijassa tämän koulun oppilaille, ja muillekin, jotka olivat suorittaneet täydellisen tyttökoulukurssin, tilaisuutta laajentamaan ja varmentamaan tietojaan tahi valmistautumaan opinnoita varten yliopistossa.

Tammikuun 19 päivänä 1894 julistettiin niinkutsuttu *Heurlin'in koulu*, sen nykyisen johtajattaren Alma K. Lilius'en pyynnöstä, oikeutetuksi Yliopistoon päästämään oppilaitansa, sikäli kuin ne tulivat oikeutetuiksi Yliopistoon pääsemään. Koulussa kävi 1893—1896, 126, 130 ja 128 oppilasta.

Marraskuun 19 päivänä 1895 myönnettiin samallinen oikeus *ruotsalaiselle yhteiskoululle*, jonka ylläpitämiseksi 12 päivänä samaa kuuta armossa oli

myönnetty apurahaa 12,000 markkaa vuodessa, laskettuna 2,000 markkaa alinta ja 2,500 markkaa kutakin neljää seuraavaa luokkaa II—V kohti, suoritettavaksi kymmenen vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1894. Oppilasluku 1893—1896: 130 (51 poikaa ja 79 tyttöä), 145 (58 poikaa ja 87 tyttöä), 137 (54 poikaa ja 83 tyttöä).

Pori.

Marraskuun 12 päivänä 1895 suotiin armossa *ruotsalaisen yhteiskoulun* osakeyhtiölle valtioapua sanotun koulun ylläpitämiseksi, suoritettavaksi lukuvuoden alusta Syyskuun 1 päivästä 1894 kymmenen vuoden aikana, laskettuna 2,000 markkaa alinta ja 2,500 markkaa kutakin neljää seuraavaa luokkaa II—V kohti, tahi kaikkiaan 12,000 markkaa vuodessa, sekä sitä paitsi yhtiön haltuunsa ottaman tyttökoulun kahden jälellä olevan luokan ylläpitämiseksi lähinnä edellisenä lukuvuonna 3,200 markkaa ja kuluvana lukuvuonna 2,000 markkaa yksinään jälellä olevaa viidettä luokkaa varten. Oppilasluku yhteiskoulussa 1893—1896: 65 (18 poikaa ja 47 tyttöä), 80 (25 poikaa ja 55 tyttöä), 110 (29 poikaa ja 81 tyttöä).

Marraskuun 12 päivänä 1895 myönnettiin armossa yksityisen *suomalaisen tyttökoulun* johtokunnalle koulun edelleen ylläpitämiseksi apurahaa yleisistä varoista, laskettuna 1,000 markkaa kumpaakin kahta alinta luokkaa kohti, 1,500 markkaa niinhysin kolmannelle kuin myöskin neljännelle luokalle sekä 2,000 markkaa viidettä luokkaa kohti, eli yhteensä 7,000 markkaa suoritettavaksi kymmenen vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1895, ehdolla että oppilasten koulumaksut määrättiin samojen perusteitten mukaan ja vähintäänkin niin suuriksi kuin valtion tyttökouluissa. Oppilasluku 1893—1896: 97, 107 ja 107.

Yksityisestä reaalilinjasta lyseon neljälle ylemmälle luokalle on yllä mainitusta oppilaitoksesta puhuttaessa kerrottu.

Uusikaupunki.

Alkeiskoulun lakkauttamisesta ja luovuttamisesta kaupunkikunnalle muodostettavaksi *kunnalliskouluksi* on yllä kerrottu.

Rauma.

Syyskuun 20 päivänä 1894 sai yksityisen porvari- ja reaalikoulun johtaja filosofianmaisteri Volter Högman luvan perustaa kolmiluokkainen *valmis-*

tava koulu, jonka tarkoituksena oli hankkia oppilaille ne tiedot, joita vaadittiin pääsemistä varten ensinmainittuun kouluun.

Toukokuun 29 päivänä 1895 vahvistettiin ehdotus säännöiksi viisiluokkaiselle *lyseolle poikia ja tyttöjä varten*, joksi kunnallista reaali- ja porvarikoulua nykyään kutsutaan, ja Elokuun 20 päivänä 1896 myönnettiin latinan opetuksen suoritukseksi Baeck'in lahjoitusrahastosta 2,800 markkaa vuodessa laskettuna 18 tunnin opetuksesta ja 2 tunnista kirjoitusten oikaisemista varten, luettuna lukuvuoden 1896—1897 alusta, ehdolla että apuraha saadaan suorittaa alimmalle niitä luokkia, joissa latinaa opetetaan, ainoastansa jos vähintäänkin kolme oppilasta sanotulla luokalla käyttää hyväkseen tuota opetusta. Oppilasluku 1893—1896: yhdellä luokalla 40 (22 poikaa ja 18 tyttöä), kahdella luokalla 62 (36 poikaa ja 26 tyttöä), kolmella luokalla 90 (44 poikaa ja 46 tyttöä).

Maarianhamina.

Lokakuun 10 päivänä 1894 myönnettiin armossa sen yksityisen kolmiluokkaisen koulun poikia ja tyttöjä varten, ylläpitämiseksi, joka, Keisarillisen Senaatin resolutsioonin mukaan Kesäkuun 16 päivältä 1892, oli avattu *jatkoluokiksi alkeiskouluun*, apurahaa yleisistä varoista 3,000 markkaa kutakin luokkaa kohti, tahi kaikkiaan 9,000 markkaa vuodessa, suoritettavaksi viiden vuoden aikana, Syyskuun 1 päivästä 1894 lukien, ehdolla että oppilasten lukukausimaksut määrätään samojen perusteiden mukaan ja vähintäänkin yhtäsuuriksi kuin valtion oppilaitoksissa.

Hämeenlinna.

Lokakuun 17 päivänä 1894 uudistettiin armossa edelleen kymmeneksi vuodeksi, Syyskuun 1 päivästä 1894 lukien, se valtioapu, jota *suomalainen tyttökoulu* oli nauttinut kaikkiaan 8,000 markkaa vuodessa, ehdoksi pantiin että oppilasten koulumaksut määrättäisiin vähintäänkin yhtäsuuriksi kuin valtion kouluissa. Oppilasmäärä 1893—1896: 105, 105 ja 117.

Tammikuun 16 päivänä 1894 antoi Ylihallitus neideille A. Monthén'ille ja A. Lampén'ille luvan ottaa haltuunsa se kolmiluokkainen *valmistava koulu*, jonka perustamiseen lupa oli annettu Joulukuun 17 päivänä 1889 neiti H. Blomstedt'ille.

Tampere.

Sittenkun Ylihallitus oli Helmikuun 7 päivänä 1893 myöntänyt opettajattarelle Alfhild Stolpelle oikeuden ottaa haltuunsa kolleegojen J. Stolpen

ja F. E. Jernberg'in perustama ja ylläpitämä *ruotsalainen tyttökoulu*, sai johtajatar Stolpe armollisella resolutsioonilla Marraskuun 12 päivältä 1895 edelleen valtioapua, suoritettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1895 lukien 5,000 markkaa vuodessa korkeintaan viiden vuoden aikana. Oppilasmäärä 1893—1896: 40, 39 ja 33.

Niinikään Marraskuun 12 päivänä 1895 myönnettiin armossa *suomalaiselle tyttökoululle* uudistettua valtioapua sama määrä kuin ennenkin, tahi kaikkiaan 8,000 markkaa vuodessa kymmenen vuoden aikana, Syyskuun 1 päivästä 1895 lukien. Oppilasmäärä 1893—1896: 148, 160 ja 184. Heinäkuun 23 päivänä 1896 sai tarkoitusta varten muodostunut kannatus-yhdistys luvan Keisarilliselta Senaatilta kouluun laittaa kolme *jatkoluokkaa*.

Toukokuun 28 päivänä 1895 suostui Keisarillinen Senaatti filosofianmaisterin A. Elfving'in ja talonomistajan K. Hakulin'in ynnä kahdentoista muun Tampereen kaupunkilaisen alamaiseen pyyntöön saada perustaa poikia ja tyttöjä varten *viisiluokkainen lyseo* ynnä kolmiluokkainen *valmistava koulu*, jossa oppilaitoksessa olisi ruotsi opetuskielenä ja jonka nimi olisi »Svenska samskolan i Tammerfors« sekä jota mahdollisesti voitaisiin laajentaa täydelliseksi kahdeksanluokkaiseksi lyseoksi.

Toukokuun 29 päivänä 1895 antoi Keisarillinen Senaatti, rautatienlääkäarin N. G. Durchman'in, pankintirehtöörin A. Genetz'in y. m. alamaisesta anomuksesta, heille luvan perustaa poikia ja tyttöjä varten *yhdeksänluokkainen Yliopistoon johtava koulu*, jossa suomi olisi opetuskielenä.

Viipuri.

Heinäkuun 23 päivänä 1896 myönsi Keisarillinen Senaatti johtajattarelle I. Zilliacus'elle y. m. luvan perustaa erityinen oppilaitos nimeltä *Fort-sättningskurser vid svenska fruntimmersskolan i Wiborg*, jonka tarkoituksena olisi valmistaa oppilaille, jotka ovat läpikäyneet tämän tahi muun yhtäläisen koulun tahi joilla muutoin harkitaan olevan riittävät taidot, tilaisuutta laajentamaan tietojansa erinäisissä aineissa tahi valmistautumaan yliopistopintoja varten.

Viipurin kaupungin kustantaman reaalinlinjan perustamisesta ruotsalaisen lyseon neljälle ylimmälle luokalle on ylempänä mainitusta oppilaitoksesta puhuttaessa kerrottu.

Hamina.

Kesäkuun 21 päivänä 1894 salli Keisarillinen Senaatti kappalaisen O. Ingman'in, lehtorin E. Genetz'in y. m. Haminan kaupunkilaisten perustaa

ja ylläpitää *suomalainen viisiluokkainen reaalikoulu* poikia ja tyttöjä varten päättyvillä kurssseilla, joka vastaisi viittä alinta luokkaa valtion reaalilyseoissa ja avattaisiin ensimmäisellä luokalla Syyskuun 1 päivänä 1894 sekä sen jälkeen vuosi vuodelta kasvaisi yhden luokan.

Marraskuun 12 päivänä 1895 suotiin armossa Haminan kaupungille kymmenen vuoden ajaksi, Syyskuun 1 päivästä 1895 lukien, apurahaa yleisistä varoista niinhyvin viiden alimman luokan ylläpitämiseksi aijotussa *ruotsinkielisessä kunnallisessa yhteiskoulussa*, 3,000 markkaa kutakin luokkaa kohti tahi kaikkiaan 15,000 markkaa vuodessa, kuin myöskin silloin jällellä olevien kuuden ylempään luokan ylläpitämiseksi kaupungin haltuunsa ottamassa reaalilyseossa, saman laskun mukaan kuin ennenkin tahi 2,500 markkaa kolmannelle luokalle ja 3,000 markkaa vuodessa kutakin viittä ylempää luokkaa kohti, suoritettavaksi lukuvuonna 1895—1896 kaikkiaan 17,500 markkaa, jonka jälkeen valtioavun määrä seuraavalta lukuvuodelta 1896—1897 vähenisi 2,500 markkaa ja kultakin seuraavalta vuodelta 3,000 markkaa, kunnes apuraha siten on lakannut, kaikki sillä edellytyksellä ja ehdolla, että jos oppilasluku jollakin reaalilyseon luokalla jonakin vuonna alenee kolmeksi tahi sitä alemmaksi, apurahaa tältä luokalta silloin ei suoriteta.

Resolutsioonissa samalta päivältä salli Keisarillinen Senaatti Haminan kaupunkikunnan muodostaa kaupungin haltuunsa ottamat reaalilyseon ja tyttökoulun ruotsinkieliseksi, Yliopistoon johtavaksi yhteiskouluksi, jossa oli yksi valmistava ja kahdeksan varsinaista koululuokkaa, sekä määräsi, että se valtioapu, joka Elokuun 28 päivänä 1890 oli myönnetty kaupunkikunnan silloin haltuunsa ottamalle tyttökoululle, oli lakkautettava siten, että sitä silloin kuluvan lukuvuoden alusta lakkasi 3,000 markkaa kahdelta alimmalta luokalta ja seuraavana kolmena lukuvuonna vuosi vuodelta kultakin korkeammalta luokalta 2,000, 2,500 ja 2,500 markkaa. Oppilasmäärä 1893—1896 reaalilyseossa: 55, 54 ja 38; tyttökoulussa: 64 ja 61 (tietoa puuttuu lukuvuodelta 1895—1896).

Lappeenranta.

Syyskuun 14 päivänä 1893 salli Keisarillinen Senaatti että neliluokkainen *reaali- ja porvarikoulu* muodostettiin *viisiluokkaiseksi*, sittenkun kaupungille aijottua viidettä luokkaa varten oli armossa suotu yhtäläinen 3,000 markan apuraha vuodessa kuin koulun jokaiselle muullekin toiminnassa olevalle luokalle. Elokuun 29 päivänä 1894 vahvistettiin ohjesääntö koululle, jonka mukaan Ylihallituksen tulee johtokunnan ehdotuksesta täyttää avonaiset opettajanvirat siinä. Oppilasmäärä 1893—1896: 53, 70 ja 76.

Sortavala.

Marraskuun 12 päivänä 1895 myönnettiin armossa koulunjohtajattarelle *Hilda Fabritius'elle* hänen yksityisen suomalaisen *tyttökoulunsa* ylläpitämiseksi edelleen apurahaa yhtäläinen määrä kuin ennenkin, tahi 5,000 markkaa vuodessa viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1895, ehdolla että oppilasten koulumaksut määrättiin vähintäänkin yhtäsuuriksi ja samojen perusteitten mukaan kuin valtion tyttökouluissa. Oppilasmäärä 1893—1896: 78, 81 ja 86.

Huhtikuun 14 päivänä 1896 antoi Keisarillinen Senaatti, kaupunginvaltuusmiesten tekemästä alamaisesta anomuksesta, luvan perustaa viides luokka kaupungin *porvarikouluun* tai *lyseoon*. Oppilasmäärä 1893—1896: 51, 59 ja 74.

Käkisalmi.

Marraskuun 12 päivänä 1895 salli Keisarillinen Senaatti, Käkisalmen kaupunginvaltuusmiesten alamaisesta anomuksesta, että kaupungin ylläpitämä sikäläinen kolmiluokkainen *reaali- ja porvarikoulu* saatiin Syyskuun 1 päivästä 1894 järjestää neliluokkaiseksi, ja oli samasta ajasta lisäätulleelle neljännelle luokalle armossa myönnetty yhtäläinen valtioapu kuin aikaisemmin oli suotu kaupungille kutakin muuta luokkaa kohti, tahi 3,000 markkaa vuodessa.

Kotka.

Alkeiskoulun luovuttamisesta yksityiselle yhdistykselle ja muodostamisesta Syyskuun 1 päivästä 1896 *viisiluokkaiseksi suomalaiseksi yhteiskouluksi* on ylempänä kerrottu.

Lokakuun 17 päivänä 1894 suotiin armossa edelleen viideksi vuodeksi Syyskuun 1 päivästä 1893 se valtioapu, 6,000 markkaa vuodessa, jota koulunjohtajatar *Aina Henriksson* oli nauttinut viisiluokkaisen *ruotsalaisen tyttökoulunsa* ylläpitämiseksi, joka, Keisarillisen Senaatin resolutsioonin mukaan Kesäkuun 13 päivältä 1895, on muodostettu *viisiluokkaiseksi oppilaitokseksi poikia ja tyttöjä varten*, säilyttämällä tyttökoulun kolme valmistavaa luokkaa ja aikaisemmin myönnetyn valtioavun. Oppilasluku 1893—1896: 73, 77 ja 88.

Mikkeli.

Marraskuun 12 päivänä 1895 suotiin armossa yksityisen suomalaisen *tyttökoulun* johtokunnalle edelleen apurahaa, 1,500 markkaa kutakin koulun neljää ylempää ja 1,000 markkaa kumpaakin sen kahta alempaa luokkaa

kohti, eli kaikkiaan 8,000 markkaa vuodessa kymmenen vuoden ajaksi Syyskuun 1 päivästä 1895, ehdolla että oppilasten koulumaksut määrättiin samojen perusteitten mukaan ja vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion tyttökouluissa.

Savonlinna.

Marraskuun 12 päivänä 1895 myönnettiin armossa johtajattarelle *A. M. Hartin'ille* hänen yksityisen *suomalaisen tyttökoulunsa* ylläpitämiseksi korotettua apurahaa, 800 markkaa kumpaakin koulun alinta luokkaa kohti, 1,000 markkaa kolmannelle luokalle ja 1,200 markkaa kumpaakin kahta ylintä luokkaa kohti, eli yhteensä 5,000 markkaa kymmenen vuoden ajaksi Syyskuun 1 päivästä 1895, ehdolla että oppilasten koulumaksut määrättiin vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion tyttökouluissa.

Kuopio.

Marraskuun 12 päivänä 1895 myönnettiin armossa yksityisen *suomalaisen yhteiskoulun* tahi »suomalaisen reaalilyseon poikia ja tyttöjä varten« johtokunnalle, jonka oppilaitoksen avaamiseen syksystä 1893 asianomainen lupa oli annettu 18 päivänä Tammikuuta samana vuonna, vuotuista apurahaa yleisistä varoista 2,000 markkaa valmistavaa ja 2,500 markkaa kutakin alinta varsinaista koululuokkaa kohti, sen mukaan kuin ne tulevat toimeen, tahi kaikkiaan 12,000 markkaa vuodessa, suoritettavaksi kymmenen vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1893 ja ehdolla että oppilasten koulumaksut määrätään samojen perusteiden mukaan ja vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa. Oppilasmäärä 1895—1896: 107.

Niinikään Marraskuun 12 päivänä 1895 annettiin armossa johtajattarelle *B. Stenius'elle* hänen suomalaisen *valmistavan koulunsa* ylläpitämiseksi edelleen apurahaa sama määrä kuin ennenkin, tahi 1,500 markkaa vuodessa viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1895, ehdolla että oppilasten koulumaksut määrättiin vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion kouluissa ja että vapaapaikkoihin nähden noudatetaan Elokuun 22 päivänä 1889 annetun armollisen julistuksen säännöksiä. Oppilasluku 1893—1896: 93, 101 ja 113.

Joensuu.

Marraskuun 12 päivänä 1895 myönnettiin kolleegalle *J. M. Alopaeus'elle* yksityisen *suomalaisen tyttökoulun* ylläpitämiseksi korotettua apurahaa, 1,000 markkaa kumpaakin koulun 2:sta ja 3:tta luokkaa kohti sekä 1,500 markkaa kutakin sen kolmea ylintä luokkaa kohti, eli kaikkiaan 6,500 markkaa kym-

menen vuoden ajaksi Syyskuun 1 päivästä 1895, ehdolla että oppilasten koulumaksut määrättiin vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion samallaisissa oppilaitoksissa ja että vapaapaikkoihin nähden noudatetaan mitä siitä on säädetty valtion kouluista. Oppilasluku 1893—1896: 67, 62 ja 67.

Nikolainkaupunki.

Lokakuun 17 päivänä 1894 suotiin armossa osakeyhtiölle Vaasan *somalaisen tyttökoulun* kannattamista varten apurahaa yleisistä varoista, 800 markkaa kumpaakin koulun kahta alinta luokkaa kohti ja 1,200 markkaa kutakin sen ylempää toiminnassa olevaa luokkaa kohti, suoritettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1893 viiden vuoden aikana siten että apuraha, sittenkun koulu on tullut täydelliseksi, on 6,400 markkaa vuodessa, ja ehdolla että oppilasten koulumaksut määrätään samojen perusteiden mukaan ja vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa. Oppilasmäärä oli lukuvuonna 1895—1896 viidellä luokalla 60.

Joulukuun 20 päivänä 1894 antoi Keisarillinen Senaatti paikkakunnan tyttökoulun opettajattarille *E. E. Akolalle* ja *E. M. Langhoff'ille* luvan perustaa ruotsinkielinen pikkulastenkoulu, nimeltä *Wasa Primärskola*, jonka tarkoituksena oli valmistaa oppilaita lyseoihin ja tyttökouluihin pääsyä varten

Kristiina.

Lokakuun 17 päivänä 1894 myönnettiin armossa yksityisen *tyttökoulun* johtokunnalle tuon koulun ylläpitämiseksi edelleen apurahaa yleisistä varoista sama määrä kuin ennenkin, eli 4,600 markkaa vuodessa, suoritettavaksi viiden vuoden aikana, Syyskuun 1 päivästä 1894 lukien; ehdoksi apurahan nauttimiselle pantiin että oppilasten koulumaksut määrättäisiin samojen perusteitten mukaan ja vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa. Oppilasmäärä 1893—1896: 40, 42 ja 44.

Uusikaarlepyy.

Marraskuun 12 päivänä 1895 myönnettiin armossa seminaarinlehtorille *E. G. Hedström'ille*, joka johtaa asianomaisella luvalla perustamaansa *tyttökoulua*, mihin poikiakin aikaisemmin annetun luvan mukaan saadaan ottaa oppilaita, korotettua apurahaa, 500 markkaa koulun alinta ja 1,000 markkaa sen kumpaakin ylempää luokkaa kohti, tahi yhteensä 2,500 markkaa vuodessa viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1895. Oppilasmäärä 1893—1896: 29, 28 ja 24.

Pietarsaari.

Sittenkun kaupunki oli ottanut haltuunsa alkeiskoulun ja muodostanut sen viisiluokkaiseksi reaalioppilaitokseksi poikia ja tyttöjä varten, tulee yksityinen *tyttökoulu*, sen johtajattaren I. Björkman'in kanssa tehdyn sopimuksen mukaan luokka luokalta lakkaamaan. Tämän tähden määrättiin, että sitä jatkuvaa valtioapua, joka Syyskuun 5 päivänä 1895 oli armosta myönnetty johtajatar Björkman'ille, oli lukuvuonna 1895—1896 suoritettava 3,000 markkaa, mutta että se sen jälkeen oli kutakin lukuvuotta kohti vähenevä 1,000 markkaa, kunnes se lukuvuoden 1897—1898 lopussa kokonaan lakkaisi. Oppilasluku 1893—1896: 35, 39 ja 40.

Kesäkuun 10 päivänä 1896 salli Keisarillinen Senaatti, Pietarsaaren kaupunginvaltuusmiesten tekemästä alamaisesta anomuksesta, että *valmistava luokka* saatiin laittaa kaupungin reaalioppilaitokseen.

Jyväskylä.

Lokakuun 17 päivänä 1894 myönnettiin armosta kollegalle *H. E. W. Ekelund'ille* hänen ja kolleegan A. A. Jansson'in asianomaisella luvalla perustaman ja Ekelund'in yksinään haltuunsa ottaman suomenkielisen *valmistavan yhteiskoulun* ylläpitämiseksi edelleen apurahaa yleisistä varoista sama määrä kuin ennenkin, eli 1,000 markkaa vuodessa, suoritettavaksi kolmen vuoden aikana, Syyskuun 1 päivästä 1894. Oppilasmäärä 1893—1896: 32, 26 ja 31.

Oulu.

Yksityisen reaalilinjan perustamisesta suomalaisen lyseon viidenteen luokkaan on ylempänä mainitusta oppilaitoksesta puhuttaessa kerrottu.

Raahе.

Lokakuun 17 päivänä 1894 suotiin armosta nykyään kolmiluokkaisen ruotsinkielisen *yhteiskoulun* johtokunnalle edelleen apurahaa yleisistä varoista saman laskuperusteen mukaan kuin ennenkin, eli 2,800 markkaa vuodessa, suoritettavaksi Syyskuun 1 päivästä 1894 viiden vuoden aikana. Oppilasluku 1893—1896: 35 (13 poikaa ja 22 tyttöä), 35 (13 poikaa ja 22 tyttöä) ja 29 (9 poikaa ja 20 tyttöä).

Kajaani.

Sittenkun kaupunki oli ottanut haltuunsa alkeiskoulun ja muodostanut sen kunnalliseksi reaalikouluksi poikia ja tyttöjä varten, lakkautetaan johtajattaren *J. Bergh'in* yksityinen *tyttökoulu* luokka luokalta. Tälle koululle Syyskuun 5 päivänä 1895 armossa myönnettyä jatkuvaa apurahaa suoritetaan sen tähden lukuvuodelta 1895—1896 kolmelta luokalta 2,800 markkaa ja sen jälkeen lukuvuodelta 1896—1897 vähenee se 800 markkaa ja kummaltakin seuraavalta lukuvuodelta 1,000 markkaa. Oppilasmäärä 1893—1896 21, 17 ja 19.

Kolmen vuoden aikana 1893—1896 on yksityiskoululaitoksen alalla tapahtunut melkoinen kehitys. Täydellisiä suomalaisia yhteiskouluja on perustettu Porvooseen 8-luokkainen ja Tampereelle 9-luokkainen, joita kumpaakin ylläpitävät yksityiset henkilöt, sekä täydellinen ruotsalainen 9-luokkainen yhteiskoulu Haminaan, jota kunta ylläpitää. Viisiluokkaisia kunnallisia reaali- tai porvarikouluja poikia ja tyttöjä varten on syntynyt ruotsalaisia Hankoniemeen ja Pietarsaareen sekä suomenkielisiä Uuteenkaupunkiin ja Kajaaniin; sellaisia kouluja ovat yksityiset yhdistykset tai yhtiöt perustaneet Tampereelle ruotsalaisen, Haminaan ja Kotkaan suomenkielisen. Siten on kolme *täydellistä* ja seitsemän *viisiluokkaista* yksityistä *yhteiskoulua* syntynyt. Neliluokkaiset kunnalliskoulut Lappeenrannassa ja Sortavalassa on laajennettu viisiluokkaisiksi ja Käkisalmen kolmiluokkainen neliluokkaiseksi. Myöskin on Loviisan alkeiskoulu kunnan kustannuksella laajennettu viidennellä luokalla.

Lupa on myönnetty *reaalilinjain* perustamiseen Porvoon ja Viipurin ruotsalaisten klassillisten lyseojen sekä Porin suomalaisen klassillisen lyseon neljälle ylimmälle luokalle kuin myöskin Oulun suomalaisen klassillisen lyseon viidennelle luokalle. Porvoon ja Viipurin reaalilinjaja kustantavat kaupunkikunnat, Porin ja Oulun yksityiset henkilöt.

Jatkoluokkia on yksityisten kustannuksella perustettu Turun kumpaankin yleiseen tyttökouluun, Viipurin yleiseen ruotsalaiseen tyttökouluun ja Tampereen yksityiseen suomalaiseen tyttökouluun.

Viisi *valmistavaa* koulua on syntynyt, nimittäin kaksi Helsingissä, toinen ruotsinkielinen ja toinen suomalainen, yksi suomalainen Raumalla sekä yksi Tampereella ja yksi Nikolainkaupungissa, joissa kummassakin ruotsi opetuskielenä.

Oikeus päästää oppilaita Yliopistoon on myönnetty Helsingin suomalaiselle yhteiskoululle sekä n. k. Heurlin'in koululle ja ruotsalaiselle yhteiskoululle Turussa.

Oppilaiden luku yksityisissä oppilaitoksissa ja niiden jakaantuminen kumpaankin kotimaiseen kieleen nähden oli, sikäli kuin ilmoituksia siitä on Ylihallitukselle tullut, seuraava:

	Poikia.	Tyttöjä.	Äidinkieli.	
			Ruotsi.	Suomi.
1893—1894	1,913	3,094	3,330	1,525
1894—1895	2,183	3,414	3,624	1,853
1895—1896	2,406	3,760	3,735	2,286

Helsingissä, Maaliskuun 30 päivänä 1897.

L. Lindelöf.

C. G. Estlander.

G. Frosterus.

Carl Synnerberg.

Alex. Streng.

Wilhelm Floman.

Carl Svibergson.

